

NEPOTIZMUS V SPRÁVE SPIŠSKEJ STOLICE V ROKOCH 1711 – 1785

TOMÁŠ JANURA

JANURA, Tomáš. Nepotism in the administration of the County of Spiš in the period 1711 – 1785. *Historický časopis*, 2020, 68, 3, pp. 409-437, Bratislava.

The study is devoted to the creation of nepotistic ties between individual officials in the administration of the County of Spiš (Comitatus Scepusiensis, Szepes vármegye, Zipser Gespansschaft, Spišská stolica). In comparison with the County of Liptov, the ties between officials in Spiš were usually not on the level of cousin, uncle, nephew, son-in-law, brother-in-law or god-son. On the basis of the surviving registers, it is possible to conclude that the system of ecclesiastical officials also did not develop in Spiš in a similar way to that in Liptov. These phenomena were clearly connected with the lack of a firm marriage alliance between the Görgey and Máriássy families, which were comparable to the two firmly allied Liptov families: the Okolicsányis and Szentiványis. The only deputy sheriff of Spiš to systematically build up a network of relations was Stephen Máriássy.

Key words: Nepotism. Clientelism. County of Spiš. Máriássy Family. Görgey Family.

DOI: <https://doi.org/10.31577/histcaso.2020.68.3.2>

K dôležitým aspektom ľudskej spoločnosti raného novoveku patrila snaha jednotlivca začleniť sa do väčšieho spoločenstva, ktoré mu mohlo priniesť upevnenie vlastného postavenia či zlepšenie podmienok pre svojich potomkov. Preto sa nemožno čudovať, že sa prirodzenou ľudskou vlastnosťou stalo vytváranie siete kontaktov na základe príbuzenských, konfesionálnych či priateľských väzieb. V radoch privilegovaného obyvateľstva Uhorska sa posilňovanie spojenia s ostatnými členmi šľachtickej vrstvy pretavilo okrem iného aj do premyslených sobášnych stratégií za účelom upevnenia si sociálnych, ekonomických a mocenských pozícií. V uhorských stolicích sa preto hojne využíval nepotizmus ako prostriedok niektorých rodov, ktorým si zaistovali vplyv na fungovanie konkrétnej administratívnej jednotky.

V prípade predkladaného textu podobne ako v predošlých publikovaných štúdiách¹ sledujem vytváranie nepotizmu na príklade riadnych podžupanov ako

1 JANURA, Tomáš. Nepotizmus v správe Liptovskej stolice v 18. storočí. In *Historický časopis*, 2011, roč. 58, č. 3, s. 403-426. ISSN 0018-2575; JANURA, Tomáš. Uhorské stolice

najvyšších volených predstaviteľov stolíc. Riadni podžupan sa totiž snažili, aby pri voľbách alebo menovaniach úradníkov získali medzi podriadenými svojich „rodinných“ úradníkov. Pod týmto termínom mám na mysli tých šľachticov, ktorí boli v bližšom či vzdialenejšom stupni pokrvnými podžupanovými príbuznými. V minulosti sa veľký význam prikladal sviatosti krstu, a preto môžeme aj „duchovných“ úradníkov považovať za členov nepotistickej siete. Pod takýmto označením chápem privilegovaných mužov, tvoriacich najbližších pokrvných príbuzných šľachtica alebo šľachticnej, ktorých krstným otcom bol riadny podžupan a krstnou matkou podžupanova manželka.

Výskum nepotizmu v uhorských stoliciach si vyžiadal niekoľko podmienok na realizáciu. V prvom rade musel prebehnúť výskum personálneho obsadenia jednotlivých postov. V druhom slede sa opieral o publikované genealogické práce, bez ktorých by sa nedali rekonštruovať spleť príbuzenské väzby. Keďže k nie všetkým administratívne aktívnym rodom vyšli potrebné údaje, nutne sa musela urobiť dodatočná rešerš v matrikách. Z nich sa doplnili aj údaje o krstných rodičoch detí, keďže ich genealogické práce neuvádzali. Z uvedených dôvodov preto neprekvapuje, že k téme nepotizmu v stoliciach v období 18. storočia nevznikli skoro žiadne práce s výnimkou už publikovaných štúdií Tomáša Januru a Istvána Szijártóa.²

Ako hraničné roky som si zvolil rok 1711, keď sa celé územie Spišskej stolice dostalo spod kontroly povstalcov Františka II. Rákócziho, a rok 1785, keď sa zaviedli do praxe správne reformy Jozefa II. No napriek tomu došlo k istým časovým presahom, keďže riadny podžupan Imrich Horváth-Stansith bol vo funkcii už od roku 1709. Údaje z roku 1790 mali poukázať na klesajúci vplyv nepotizmu, ako to bolo v prípade Liptovskej stolice. Vymedzené rozpätie predstavuje dostatočne veľký časový úsek na vyvodenie všeobecnejších záverov na konkrétnom príklade Spišskej stolice. Vyslovené tvrdenia som však zatiaľ pre nedostatok podobne zameraných štúdií mohol porovnávať iba s publikovanými údajmi z Liptovskej a Oravskej stolice.

Vnútorne som prácu rozčlenil podľa jednotlivých funkčných období riadnych podžupanov a pri hodnotení podielu „rodinných“ a „duchovných“ úradníkov som vychádzal iba z výsledkov volieb, ktoré sa konali v čase zastávania úradu daným podžupanom. Z percentuálnych hodnotení som vynechal iba volených

v zajatí nepotizmu a klientelizmu. In ŠOLTÉS, Peter – VÖRÖS, Ladislav et al. *Korupcia*. Bratislava: Historický ústav SAV, 2015, s. 56-99. ISBN 978-80-224-1447-0.

2 SZIJÁRTÓ, István. Hivatalviselő elit a 18. századi Somogy vármegyében. In HERMANN, István – KARLINSZKY, Balázs (Eds.). *Megyetörténet: Egyház- és igazgatástörténeti tanulmányok a veszprémi püspökség 1009. évi adománylevelé tiszteletére*. Veszprém: Veszprémi érseki és főkapitányi levéltár, Veszprém megyei levéltár, 2010, s. 445-466. ISBN 978-963-7229-20-6.

komisárov, pretože záznamy o ich voľbách sa nevedli presne a aj genealogické údaje ku konkrétnym komisárom boli veľmi medzerovité. Záverečnú časť som venoval voľbám v roku 1790, keď sa definitívne potvrdil trend oslabenia vplyvu nepotizmu riadnych podžupanov.

Obdobie riadneho podžupana Imricha Horvátha-Stansitha (1709 – 1712)

Imricha Horvátha-Stansitha ako predstaviteľa najbohatšieho spišského rodu zvolili do funkcie podžupana niekedy v priebehu roku 1709³ za povstania Františka II. Rákócziho. Za menovaním, respektíve zvolením nového podžupana stála jeho neochvejná evanjelická viera augsburského vyznania, keďže príslušníci tejto konfesie na Spiši tvorili podstatnú časť nobility. Istú úlohu pri jeho zvolení mohol zohrávať aj fakt, že Horváthovci-Stansithovci na rozdiel od ďalších dvoch významných rodov Görgey a Máriássy vyznávali výlučne evanjelickú vieru a neboli konfesiónálne rozdelení. K zisku postu v čase povstania prispela skutočnosť, že v roku 1706 ako kapitán velil insurekčnému vojsku namierenému proti cisárskej armáde.⁴

Imrich Horváth-Stansith na rozdiel od Liptovskej stolice vo svojej funkcii pokračoval aj potom, ako územie Spiša obsadilo cisárske vojsko a vytlačilo povstalcov ďalej na východ. Imrich totiž 13. decembra 1709 dostal osvedčenie od generála Heistera o vernosti panovníkovi a pri voľbách 13. júla 1711 ho stavy potvrdili na predošlej pozícii. Z hľadiska náboženského vierovyznania evanjelici obsadili deväť postov, čo predstavovalo 60 % podiel zo všetkých volených úradov.⁵

3 Presný dátum zvolenia alebo menovania do funkcie nebolo možné zistiť, keďže kongregačné protokoly z tohto roku sa nezachovali v kompletnosti alebo boli výrazne poškodené v priebehu povstania.

4 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej MV SR), Spišský archív v Levoči (ďalej SAL), fond (ďalej f.) Spišská župa (ďalej SŽ), inventárne číslo (ďalej i. č.) 62, kongregačný protokol (ďalej KP) z rokov 1709 – 1711, kartón (ďalej k.) 22, pagina (ďalej pag.) 41; FÓ-NAGY, Zoltán. *A nemesi birtokviszonyok az úrbérrendezés korában*. Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2013, s. 1012. ISBN 978-963-9627-59-8; JANURA, Tomáš – HAVIAROVÁ, Michaela. *Vidiecke šľachtické sídla v Spišskej stolici*. Bratislava: Spoločnosť Kolomana Sokola, 2019, s. 124. ISBN 978-80-89756-16-2; SZLUHA, Márton. *Szepes vármegye nemes családjai*. Budapest: Heraldika Kiadó, 2013, s. 98-125, 151-153, 231-251. ISBN 978-963-920-479-9.

5 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 63, KP z rokov 1711 – 1713, k. 22, pag. 28, 29; f. Zbierka cirkevných matrík (ďalej ZCM), i. č. 1, matrika rímsko-katolíckej farnosti (ďalej MRKF) Abrahámovce, k. 1, pag. 611, 635; i. č. 25, MRKF Brutovce, k. 9, pag. 133, 137; i. č. 139, MRKF Huncovce, k. 59, pag. 29, 35; i. č. 618, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 105; i. č. 707, MRKF Spišská Kapitula, k. 269, pag. 227; i. č. 829, MRKF Spišský Hrhov, k. 319, pag. 86; JANURA – HAVIAROVÁ, ref. 4, s. 124; SZLUHA, ref. 4, s. 102, 113, 114, 152, 358.

Percentuálna prevaha evanjelikov sa ale neprejavila aj v rovine nepotizmu, keďže podiel „rodinných“ úradníkov predstavoval šesť šľachticov, t. j. 42,86 %. Pri dosiahnutí nižšieho čísla zohrali svoju úlohu viaceré faktory. Otec Imricha Horvátha-Stansitha sa totiž v priebehu 17. storočia vôbec neangažoval v stoličnej správe. Rovnako samotný Imrich v predošlom období v rokoch 1682 – 1683 zastával post slúžneho prvého okresu a v krátkom čase rokov 1699 – 1701 bol zastupujúcim podžupanom. Imrich teda „nezdedil“ funkciu riadneho podžupana po otcovi a zrejme ani sám neuvažoval o dlhodobej stoličnej kariére, keďže ako držiteľ panstva Strážky a majiteľ viníc v Tokaji nebol odkázaný na príjmy z úradníckej alebo súdnickej činnosti. Z uvedeného dôvodu ani premyslene nebudoval prostredníctvom sobášnej politiky sieť spriaznených úradnícky aktívnych rodov. V skutočnosti tak získaný podiel „rodinných“ úradníkov vychádzal len z dosiaľ uzavretých zväzkov.⁶

Z úzkeho rodinného prepojenia sa podarilo obsadiť oba notárske posty a funkciu jedného slúžneho. Na post riadneho notára zvolili v júli 1711 Gabriela Pálfalvaya, ktorého manželka bola neterou svokra Imricha Horvátha-Stansitha. Zastupujúci notár Žigmund Görgey bol synovcom Imrichovho svokra Andreja st. Székelyho. V prvom okrese zvolili za riadneho slúžneho podžupanovho švagra Andreja ml. Székelyho. vzdialenejšie príbuzenstvo predstavoval riadny slúžny v druhom okrese Ladislav Görgey, ktorého švagor Štefan Okolicsányi bol bratrancom Jána Okolicsányiho, pričom Ján bol svokrom podžupanovej sesternice Anny Horváthovej-Stansithovej. Zastupujúcim slúžnym tretieho okresu sa stal Štefan Horváth-Mladosevith, ktorého dcéra bola švagrinou Ladislava Okolicsányiho, pričom Ladislav bol starým otcom manžela podžupanovej sesternice Anny Horváthovej-Stansithovej. Za prísažného druhého okresu určili brata Ladislava Görgeya Štefana Görgeya.

Na druhej strane by bolo možné uvažovať o tom, či by Imrich Horváth-Stansith začal budovať sieť svojich úradníkov, keby počas rokovania snemu v Bratislave 7. septembra 1712 nezomrel. Ak by zotrval vo svojej funkcii, v dôsledku rekatolizácie by zrejme musel odstúpiť, keďže príslušníci jeho rodu nikdy nekonvertovali k rímsko-katolíckej viere, aby si uchovali svoje postavenie v správe Spišskej stolice.⁷

Obdobie riadneho podžupana Františka st. Görgeya (1712 – 1716)

Po smrti Imricha Horvátha-Stansitha nedávno inštalovaný hlavný župan gróf Žigmund Csáky nezvolal okamžite stavy, aby sa určil nový riadny podžupan,

6 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 41, KP z rokov 1680 – 1683, k. 12, pag. 161, 286; i. č. 54, KP z rokov 1699 – 1701, k. 18, pag. 13; i. č. 55, KP z rokov 1701 – 1703, k. 18, pag. 9; JANURA – HAVIAROVÁ, ref. 4, s. 123-125.

7 SZLUHA, Márton. *Liptó vármegyje nemes családjai*. Budapest: Heraldika Könyvkiadó, 2000, s. 438-441. ISBN 978-963-856-452-8; SZLUHA, ref. 4, s. 112-114, 152, 153, 358.

ako bývalo v stoliciach zvykom. Zrejme chcel zabrániť, aby na post znovu zvolili evanjelika, a preto hneď v septembri 1712 priamo vymenoval do funkcie katolíka Františka st. Görgeya. Zo strany Csákyho išlo svojím spôsobom aj o kompromisné riešenie, keďže predpokladal jeho akceptáciu v dôsledku toho, že šlo o starý stredoveký spišský rod a jeho príslušníci sa konfesiónálne delili medzi stúpcov rímsko-katolíckej i evanjelickej viery augsburského vyznania.

Najbližšia reštaurácia sa konala až s takmer ročným odstupom 22. augusta 1713 a miestne stavy potvrdili napriek vysokému veku (asi 68 rokov) Františka st. Görgeya ako svojho riadneho podžupana. Keďže sa predpokladalo, že Görgey nebude môcť plnohodnotne vykonávať svoje povinnosti, ako zastupujúceho podžupana zvolili pomerne mladého, asi 26-ročného Krištofa Mersze zo Svinej. Navyše voľbou zastupujúceho podžupana sa porušilo nepísané pravidlo, že úradník by mal vlastniť majetok v danej stolici, pričom Mersze pochádzal zo susednej Šarišskej stolice. Pri Merszeho voľbe však zavážilo, že bol zaťom Görgeya, čím sa oba podžupanské posty ocitli v rukách jednej rodiny. Preferenciu katolíckej viery vo voľbách odrážala aj skutočnosť, že oproti predošlému obdobiu zvolili už len štyroch evanjelických šľachticov, čo predstavovalo 25 %. Rovnaký pomer oboch vierovyznaní sa udržal aj pri ďalších voľbách 1. októbra 1715.⁸

Z hľadiska budovania nepotizmu mal František st. Görgey priaznivé i nepriaznivé predpoklady vybudovať základy budúcej dynastie. K nepriaznivým okolnostiam sa radil jeho vyšší vek, čo spôsobilo, že už nemohol ovplyvniť sobášne stratégie svojho dospelého potomstva žijúceho už v manželských zväzkoch a navyše s predstaviteľmi nespíšskych rodov. Görgey síce v rokoch 1698 – 1703 zastával post spišského podžupana, ale už v roku 1703 rezignoval pre zhoršujúcu sa podagru. Ďalej ani jeho otec a starý otec nikdy neobsadili podžupanské miesto. Na druhej strane, výhodou Görgeya bolo, že sa stal švagrom Baltazára Görgeya, podžupana Spišskej stolice v rokoch 1684 – 1698.⁹

Napriek uvedeným znevýhodneniam sa vďaka príbuzenstvu s Baltazárom Görgejom podarilo Františkovi st. Görgeyovi v roku 1713 dosiahnuť 66,67 % podiel „rodinných“ úradníkov. Okrem spomínaného Františkovoho zaťa Krištofa Merszeho zvolili za riadneho notára Gabriela Pálfalvaya, ktorého otec bol s veľ-

8 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 64, KP z rokov 1713 – 1715, k. 23, pag. 4; f. ZCM, i. č. 9, matrika evanjelickej farnosti (ďalej MEF) Batizovce, k. 4, pag. 257; i. č. 25, MRKF Brutovce, k. 9, pag. 133; i. č. 619, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 138; i. č. 339, MRKF Levoča, k. 129, pag. 113; i. č. 707, MRKF Spišská Kapitula, k. 269, pag. 227, 253; i. č. 829, MRKF Spišský Hrhov, k. 319, pag. 86; i. č. 841, MRKF Spišský Hrušov, k. 322, pag. 82, 152; SZLUHA, Márton. *Felvidéki nemes családok II.: Sáros megye*. [CD-ROM]. Budapest: Heraldika Könyvkiadó, 2006, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakaslomoniczi nemes és főbáró, tabuľka II, Semsey, Semsei nemes és gróf, tabuľka II, Szinyei Merse (Merse), Szinyei, tabuľka II. ISBN 978-963-920-446-1; SZLUHA, ref. 4, s. 124.

9 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 43, KP z rokov 1684 – 1686, k. 12, pag. 9; i. č. 52, KP z rokov 1698 – 1699, k. 15, pag. 6; i. č. 57, KP z roku 1703, k. 19, pag. 13; SZLUHA, ref. 4, s. 102.

kou pravdepodobnosťou švagrom Františka st. Na dôvažok Gabriel Pálfalvay patrili medzi klientov samotného hlavného župana Žigmunda Csákyho, čím sa obojstranne posilnilo postavenie župana i podžupana. Podnotárom sa stal Žigmund Görgey, ktorého otec bol bratrancom zaťa Františka st. Görgeya. Z centrálnych úradov sa pod kontrolu riadneho podžupana dostal aj fiškál Žigmund Theőke, ktorý bol švagrom manželky Františka st.¹⁰

Františkovi st. Görgeyovi sa podarilo jeho príbuznými na lokálnej úrovni obsadiť celý prvý okres. Manželka riadneho slúžneho Mikuláša Semseya bola neterou manželky Františka st. Z pokrvne vzdialenejších príbuzných za prísediacich prvého okresu zvolili Baltazára Berzeviczyho, ktorého neter bola manželkou Žigmunda Görgeya, a Ludovíta Mattyasovszkého, ktorého sestra bola švagrinou otca Žigmunda Görgeya. V druhom okrese jednu z funkcií prísazného obsadil Štefan Görgey, pričom otec jeho švagra bol švagrom Františka st. V treťom okrese sa prísaznými stali Andrej Theőke, ktorý bol druhostupňovým bratrancom Žigmunda Theőkeho a krstným otcom dcéry novozvoleného prísazného Jána Ugróczyho bol Gabriel Pálfalvay.¹¹

Vo funkčnom období Františka st. Görgeya sa konali voľby ešte 1. októbra 1715, pričom sa udržali štyria evanjelici, čím sa dosiahlo 25 %.¹² Keďže riadny podžupan mal iba obmedzené možnosti na budovanie nepotizmu, podiel jeho „rodinných“ úradníkov sa z desiatich znížil na sedem, čo predstavovalo 46,67 %. No napriek tomu pod jeho kontrolu pripadli z administratívneho hľadiska dôležitejšie ústredné pozície. Na stoličke zastupujúceho podžupana zostal Krištof Mersze, riadneho notára Gabriel Pálfalvay, podnotára Žigmund Gögey a fiškála Žigmund Theőke. Na miestnej úrovni si svoje predošlé úrady udržal riadny slúžny prvého okresu Mikuláš Semsey a prísazný tretieho okresu Andrej Theőke. Prísazného v prvom okrese Baltazára Berzeviczyho vystriedal Štefan Berzeviczy, ktorého svokra bola tetou Žigmunda Görgeya.

Absencia systematického budovania siete nepotizmu zo strany Františka st. Görgeya sa podpísala na skutočnosti, že po jeho smrti jeho syn a ani vnukovia nedosiahli žiadne posty v správe Spišskej stolice. Navyše, Františkovým vnukom v roku 1741 úplne vymrelo jeho mužské potomstvo.¹³

10 SZLUHA, ref. 4, s. 102, 113, 124, 392; SZLUHA, ref. 7, s. 623, 635.

11 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 707, MRKF Spišská Kapitula, k. 269, pag. 253; SZLUHA, ref. 4, s. 102, 103, 112-114, 124, 265, 392, 393; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakaslovnícz nemes és űbáró, tabuľka II; Semsey, Semsei nemes és gróf, tabuľka II.

12 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 64, KP z rokov 1713 – 1715, k. 23, pag. 387, 388; f. ZCM, i. č. 10, MEF Batizovce, k. 4, pag. 289; i. č. 618, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 117; i. č. 799, MRKF Spišské Podhradie, k. 307, pag. 357; i. č. 849, MRKF Spišský Štvrtok, k. 326, pag. 308; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakaslovnícz nemes és űbáró, tabuľka VI.

13 SZLUHA, ref. 4, s. 113, 124, 358; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakaslovnícz nemes és űbáró, tabuľka VI.

Obdobie riadneho podžupana Krištofa Merszeho (1720 – 1725)

Po smrti Františka st. Görgeya 10. mája 1716 hlavný župan Žigmund Csáky vôbec nezvolal nové voľby, ako bolo zvykom po úmrtí riadneho podžupana. Navyše ani nevyužil svoje právo priamo menovať nového, hoci župani v Uhorsku bežne po úmrtí niektorého z úradníkov vymenovali vzápätí náhradníka do najbližšej reštaurácie. Kompetencie riadneho podžupana teda na obdobie štyroch rokov úplne prevzal zastupujúci podžupan Krištof Mersze. Stav sa na postup Csákyho nestožovali, čo zrejme súviselo s tým, že kompetencie sa vlastne akoby dedične preniesli zo svokra na zaťa.¹⁴

Do funkcie riadneho podžupana stavy zvolili katolíka Krištofa Merszeho až potom, ako hlavný župan ustanovil termín reštaurácie na 18. júna 1720. Východiskovú Krištofovú pozíciu na budovanie nepotizmu negatívne ovplyvňovalo, že pochádzal z vedľajšej Šarišskej stolice a na území Spiša mal iba skromné majetky vo Vyšnom Slavkove. V tomto ohľade tesne pred voľbami Krištofov majetkový status zmenil brat Žigmunda Csákyho kardinál Imrich Csáky, ktorý 1. júna 1720 založil Krištofovi za 800 zlatých kúriu v Spišskom Hrušove. Počas volieb sa posilnila pozícia evanjelikov, keď z pätnástich funkcií obsadili sedem postov, teda 46,7 %.¹⁵

Zvýšený podiel evanjelikov sa priamo odrazil aj v znížení percentuálneho podielu „rodinných“ úradníkov o 10 % na 35,71 % oproti voľbám z roku 1715. Situáciu spôsobilo, že otec a ani starý otec Krištofa Merszeho nikdy nepôsobili v správe Spišskej stolice a aj samotný Krištof sa na post zastupujúceho podžupana dostal len vďaka skutočnosti, že bol zaťom Františka st. Görgeya. Keďže potomstvo Františka st. Görgeya sa vôbec neangažovalo v správe, z hľadiska zachovania istého podielu „rodinných“ úradníkov tak kľúčovú úlohu pre Merszeho zohral novozvolený zastupujúci podžupan a zároveň slúžny druhého okresu Štefan Görgey. Sestra Štefana Görgeya bola švagrinou Alžbety Merszeovej, ktorá bola Krištofovou sesternicou. Služným prvého okresu sa stal Ľudovít Mattyasovszky, ktorého sestra bola tetou Štefana Görgeya. Post prisažného notára obsadil bratranec Štefana Görgeya Žigmund Görgey a prisažného a výbercu daní v prvom okrese Ľudovít Görgey, pričom švagor Ľudovítovho otca Pavol Görgey bol strýkom Štefana Görgeya.¹⁶

14 SZLUHA, ref. 4, s. 124.

15 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 48, KP z rokov 1720 – 1721, k. 24, pag. 1-4; f. ZCM, i. č. 9, MEF Batizovce, k. 4, pag. 257; i. č. 10, MEF Batizovce, k. 4, pag. 289; i. č. 15, MRKF Bijacovce, k. 7, pag. 12; i. č. 25, MRKF Brutovce, k. 9, pag. 160; i. č. 251, MEF Kežmarok, k. 99, pag. 41, 46; i. č. 339, MRKF Levoča, k. 129, pag. 113; i. č. 617, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 49; i. č. 829, MRKF Spišský Hrhov, k. 319, pag. 829; JANURA – HAVIAROVÁ, ref. 4, s. 135; SZLUHA, ref. 4, s. 48, 49, 100, 306, 322; SZLUHA, ref. 8, Szinyei Merse (Merse), Szinyei, tabuľka II.

16 SZLUHA, ref. 4, s. 101, 102, 113, 114, 124, 265; SZLUHA, ref. 8, Szinyei Merse (Merse),

Koniec kariéry podžupana v prípade Krištofa Merszeho na rozdiel od ostatných nespôsobilu jeho úmrtie, ale z hľadiska úradníckej kariéry získanie lukratívnejšieho postu provinčného komisára so sídlom v Levoči. Výkon novej funkcie sa nezlučoval s nedávno zavedenými pravidlami o zákaze vykonávania dvoch úradov súčasne v rôznych administratívnych jednotkách. Provinčné komisariáty zriadila dynastia a pri výbere daní predstavovali pre stolice nadriadenú inštitúciu. Krištofa vymenovali za provinčného komisára niekedy v prvej polovici roku 1725, a preto sa počas júlových volieb vzdal ďalšej kandidatúry.¹⁷

Obdobie riadneho podžupana Žigmunda Görgeya (1725 – 1731)

Po nutnosti abdikácie Krištofa Merszeho bol 23. júla 1725 v prítomnosti hlavného župana Žigmunda Csákyho určený za nového riadneho podžupana niekdajší notár a katolík Žigmund Görgey. K jeho zvoleniu prispela aj skutočnosť, že Görgeyovi prvostupňoví bratanci a sesternice patrili k stúpencom evanjelickej viery augsburského vyznania, čo vkladalo nádej do väčšej akceptácie evanjelikov v správe. Očakávaná sa prejavili aj vo výsledku reštaurácie, keď 50 % postov obsadili evanjelici.¹⁸

Pri zvolení nemal Žigmund Görgey na vytvorenie pevnejšieho nepotizmu priaznivé podmienky. V rámci svojho rodu nepatril k najbohatším príslušníkom v dôsledku početnosti mužských príbuzných Ladislavovej vetvy Krištofovej línie hrhovskej hlavnej rodovej línie. Žigmundove štyri deti boli v čase reštaurácie zatiaľ slobodné, čo spôsobilo, že sa nemohol oprieť medzi podriadenými o najbližšiu rodinu. Ďalšou nevýhodou bolo, že ani jeho otec a starý otec v predošlom období nikdy nezastávali post riadneho podžupana, čím by iba znovu aktivoval už existujúcu sieť kontaktov. Keďže oproti posledným voľbám v roku 1720 sa zvýšil počet stoličných úradov o jeden post, Žigmund dosiahol 40 % podiel „rodinných“ úradníkov. Priaznivému výsledku vďačil len početnosti členov rodu Görgey a ich sobášom, ktoré sa však systematicky neuzatvárali za účelom udržania si vplyvu v stoličnej administratíve.

Zastupujúcim podžupanom v roku 1725 naďalej ostal bratranec Žigmunda Görgeya Štefan Görgey. Za riadneho notára zvolili klienta rodu Csáky Adama Almássyho, ktorého manželka bola neterou Zuzany Berzeviczyovej, pričom

Szinyei, tabuľka II.

17 MV SR, Štátny archív v Prešove, f. Šarišská župa, i. č. 31 KP z rokov 1725 – 1726, pag. 224.

18 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 71, KP z rokov 1725 – 1726, k. 25, pag. 108-111; f. ZCM, i. č. 1, MRKF Abrahámovce, k. 1, pag. 635; i. č. 15, MRKF Bijacovce, k. 7, pag. 12; i. č. 25, MRKF Brutovce, k. 9, pag. 133; i. č. 251, MEF Kežmarok, k. 99, pag. 46; i. č. 619, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 183; i. č. 829, MRKF Spišský Hrhov, k. 319, pag. 86; i. č. 920, MEF Toporec, k. 352, pag. 122; SZLUHA, ref. 4, s. 77, 99, 306, 322.

Zuzana bola druhostupňovou sesternicou Žigmundovho svokra. Z ostatných funkcií sa čiastočne podarilo dostať pod kontrolu iba lokálne posty. Za zastupujúcich slúžnych v prvom okrese určili ďalšieho Žigmundovho bratranca Ladislava Görgeya a Alexandra Mattyasovszkého, ktorého svokra bola Žigmundovou sesternicou. Povinnosti riadneho slúžneho v druhom okrese prevzal syn Žigmundovej sesternice Peter Faigel a riadneho slúžneho v treťom okrese iný Žigmundov bratranec Baltazár Görgey.

I keď časť podriadených Žigmunda Görgeya patrila medzi blízku pokrvnú rodinu, nepodarilo sa založiť úradnícku dynastiu. Žigmundov syn sa len okrajovo zúčastnil na administratíve Spišskej stolice a ním zároveň vymrela aj priama Žigmundova mužská línia. Okrem toho, prevziať podžupanský post sa nepokúsili ani Žigmundovi bratrancei.¹⁹

Obdobie riadneho podžupana Štefana Máriássyho (1731 – 1754)

Žigmund Görgey zomrel niekedy začiatkom septembra 1731 a krátko po jeho skone sa 11. septembra 1731 konali pod predsedníctvom hlavného župana Žigmunda Csákyho voľby. Urobil tak napriek tomu, že v prípade úmrtí dvoch predošlých riadnych podžupanov voľby nezvolal okamžite. Uvedená skutočnosť zrejme súvisela s obnovením Kráľovskej miestodržiteľskej rady, ktorá zbierala údaje o zvolených úradníkoch zo všetkých uhorských stolíc a spolu s prijatými snemovými zákonmi nabádala županov, aby sa reštaurácie pravidelne opakovali každé dva či tri roky.²⁰

Zo septembrových volieb vyšiel ako víťaz Štefan Máriássy. Keďže pochádzal zo starobylého spišského rodu, mal dobré predpoklady pre vybudovanie nepotizmu. Navyše, jeho starý otec Žigmund Máriássy v rokoch 1650 – 1667 tiež zastával post podžupana. Na druhej strane sa však od poslednej tretiny 17. storočia s pribúdajúcim počtom Žigmundových príbuzných a potomkov prepadol majetkový status, a tým aj význam tejto línie rodu. Uvedená skutočnosť sa odrazila v tom, že Štefan v predošlom období zastával iba v rokoch 1713 – 1725 post riadneho slúžneho tretieho okresu. Napriek svojmu pôvodu Štefan nedosiahol na vyššiu pozíciu. Príčina by sa zrejme mohla hľadať v tom, že v prvej tretine 18. storočia sa Štefan ešte stále hlásil ako všetci jeho príbuzní k evanjelickej viere augsburského vyznania. Z prameňov sa nepodarilo doložiť, kedy konvertoval na rímsko-katolícku vieru, ale k zmene náboženstva prikročil asi v rokoch

19 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 15, MRKF Bijacovce, k. 7, pag. 12; SZLUHA, ref. 4, s. 77, 112-114, 264, 302; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakasloimniczi nemes és főbáró, tabuľka II.

20 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 77, KP z rokov 1731 – 1732, k. 28, pag. 6-8; *Articuli diaetales anni M. DCC. XXXIII.* Tyrnavia: Typis Academicis Societatis Jesu, 1740, s. 27, 28.

1725 – 1731. S jeho konverziou sa zrejme spájala snaha o postupné znižovanie počtu evanjelikov v správe až na nula percent.²¹

Štefan Máriássy v predošlom období azda nepočítal s tým, že by ho niekedy zvolili za riadneho podžupana, a preto ani pred svojím zvolením systematicky nebudoval rodinnú sieť. V prípade svojich detí mohol pred reštauráciou zatiaľ ovplyvniť len sobáš svojej najstaršej dcéry Magdy Máriássyovej, keďže ostatné deti ešte nedosiahli potrebný vek na vydaj alebo boli len malými deťmi. Z hľadiska posilnenia verejného Štefanovho vplyvu sa určujúcim stalo Magdine manželstvo s Gašparom Jancsóom. Gašparov otec Pavol Jancsó totiž ako právny splnomocnenec, a teda klient Csákyovcov, prišiel na Spiš začiatkom 18. storočia. Vďaka tomu v rokoch 1711 – 1730 zastával post výbercu daní na hradnom panstve Spiš v rukách Csákyovcov a v rokoch 1725 – 1730 vykonával zároveň aj funkciu domáceho pokladníka. Pavol pôsobil aj ako právny splnomocnenec Csákyovcov. Po Pavlovej smrti niekedy v máji 1730 úrad výbercu daní na panstve v podstate zdedil jeho syn Gašpar Jancsó.²²

Vďaka relatívnej nepripravenosti Štefana Máriássyho na zvolenie za riadneho podžupana v septembrových voľbách 1731 získal nízky podiel „rodinných“ úradníkov, iba 22,22 %. Z centrálnych úradov sa Štefanovi podarilo kontrolovať jedine post domáceho pokladníka a zároveň výbercu daní na panstve Spiš, kde stavy potvrdili jeho zaťa Gašpara Jancsóa. Z lokálnych postov sa zastupujúcim slúžnym v treťom okrese stal Gašparov brat František Jancsó a prisáznym a zároveň výbercom daní v prvom okrese Pavol Kiss, ktorého manželka bola podžupanovou neterou. K okruhu „cirkevných“ úradníkov sa zaradoval prisázný a výberca daní v druhom okrese Mikuláš Ujfalussy, pričom krstnou mamou jeho dcéry bola podžupanova manželka.²³ Nižšie dosiahnuté číslo súviselo aj so zachovaním vyššieho podielu evanjelikov v správe, keď z devätnástich úradov získali šesť, čo predstavovalo 31,58 %.²⁴

21 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 34, KP z rokov 1650 – 1661, k. 9, pag. 2; i. č. 36, KP z rokov 1665 – 1668, k. 10, pag. 165; i. č. 64, KP z rokov 1713 – 1715, k. 23, pag. 5; i. č. 71, KP z rokov 1725 – 1726, k. 25, pag. 110; f. ZCM, i. č. 339, MRKF Levoča, k. 129, pag. 113; SZLUHA, ref. 4, s. 238, 239.

22 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 63, KP z rokov 1711 – 1713, k. 22, pag. 29; i. č. 67, KP z rokov 1720 – 1721, k. 24, pag. 30; i. č. 71, KP z rokov 1725 – 1726, k. 25, pag. 110; i. č. 75, KP z rokov 1729 – 1730, k. 28, pag. 273; SZLUHA, ref. 4, s. 160, 239, 246, 247.

23 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 841, MRKF Spišský Hrušov, k. 322, pag. 93; SZLUHA, ref. 4, s. 160, 239, 246.

24 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 15, MRKF Bijacovce, k. 7, pag. 12; i. č. 144, MRKF Huncovce, k. 60, pag. 19; i. č. 170, MRKF Chrast nad Hornádom, k. 71, pag. 160; i. č. 340, MRKF Levoča, k. 129, pag. 28; i. č. 618, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 130; i. č. 619, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 183; i. č. 707, MRKF Spišská Kapitula, k. 269, pag. 368; i. č. 841, MRKF Spišský Hrušov, k. 322, pag. 83, 120, 133; i. č. 920, MEF Toporec, k. 352, pag. 122; SZLUHA, ref. 4, s. 62, 99, 160, 164, 306.

V nasledujúcich voľbách 18. februára 1739 sa síce situácia v prospech Štefana Máriássyho čiastočne zlepšila, keď dosiahol 26,66 % podiel „rodinných“ úradníkov, ale na druhej strane to spôsobila skutočnosť, že sa počet volených úradov oproti roku 1731 znížil o tri miesta na šesť postov. Z centrálnych úradov sa domácim pokladníkom stal Pavol Kiss a post výbercu daní na panstve Spiš si udržal František Jancsó. Za zastupujúceho slúžneho, prísazného a výbercu daní v podkarpatskom dištrikte prvého okresu zvolili brata Pavla Kissa Juraja Kissa a rovnakú funkciu, ale v prvom dištrikte druhého okresu nadobudol Michal Vitális, ktorého švagrinou bola podžupanova neter.²⁵ Priaznivejšie postavenie Máriássy docielil napriek tomu, že evanjelici mali v týchto voľbách so šiestimi šľachticmi 37,5 % podiel.²⁶ Ako problém volieb sa ukázalo, že Gašpar Jancsó v roku 1734 predčasne zomrel ako bezdetný a podžupan nemohol do budúcnosti počítať so svojimi vnukmi a vnučkami z Jancsóvskej rodiny ako potencionálnymi pokračovateľmi dynastie.

Obrat vo vytvorení nepotistickej siete Štefana Máriássyho znamenala asi v roku 1741 premyslená svadba jeho iba dvanásťročnej dcéry Júlie Máriássyovej s dvadsaťročným podnotárom Ladislavom Mattyasovszkým. Ženich síce pochádzal z podstatne chudobnejšieho rodu, ale priniesol veľkú devízu v podobe početného príbuzenstva so silnými rodinnými väzbami na niekoľko rodov. Z hľadiska Máriássyho nepotizmu sa ako najdôležitejšie prejavili sobášne väzky Mattyasovszkých s Görgeyovcami, s ktorými najbližšie Máriássyho pokrvené príbuzenstvo v minulosti neuzavieralo žiadne manželstvá. Podstatný faktor predstavovalo, že predošlý riadny podžupan Žigmund Görgey bol bratrancom detí Anny Mattyasovszkej, ktorá bola tetou Ladislava Mattyasovszkého. Ďalším pozitívom bolo, že starší Ladislavov brat Alexander Mattyasovszky bol priamo krstným synom Žigmunda Görgeya a mladší Ladislavov brat Tomáš Görgey mal za krstnú matku vdovu po Žigmundovi Görgeyovi Helenu Berzeviczyovú. Máriássy chcel svadbou svojej dcéry demonštrovať kontinuitu s obdobím svojho predchodcu.²⁷

Dva roky po spomínanej svadbe sa 1. februára 1743 konali voľby, v ktorých sa zastúpenie evanjelikov výrazne znížilo oproti predošlej reštaurácii na 10,53 %.²⁸ Aj vďaka tomu sa v správe mohli uplatniť katolíci, a teda príbuzenstvo

25 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 85, KP z roku 1739, k. 32, pag. 21-24; f. ZCM, i. č. 144, MRK Huncovce, k. 60, pag. 19, 35; SZLUHA, ref. 4, s. 239, 424.

26 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 144, MRKF Huncovce, k. 160, pag. 35; i. č. 340, MRKF Levoča, k. 283; i. č. 409, MRKF Ľubica, k. 154, pag. 234; i. č. 829, MRKF Spišský Hrhov, k. 319, pag. 90; SZLUHA, ref. 4, s. 103, 303, 424.

27 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 617, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 106; i. č. 618, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 38; SZLUHA, ref. 4, s. 112, 113, 246, 264, 265.

28 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 89, KP z roku 1743, k. 34, pag. 2-5; f. ZCM, i. č. 707, MRKF Spišská Kapitula, k. 269, pag. 383; i. č. 1021, MRKF Vyšný Slavkov, k. 393, pag. 228; SZLUHA,

Štefana Máriássyho. Podiel jeho „rodinných“ úradníkov sa viac ako zdvojnásobil na 61,11 %. Zastupujúcim podžupanom sa stal Peter Faigel, ktorého matka bola sesternicou Žigmunda Görgeya a zároveň neterou tety Ladislava Mattyasovszkého. Do Máriássyho područia sa z centrálnych úradov dostal notariát, kde za riadneho notára zvolili právneho splnomocnenca grófa Mikuláša Csákyho Andreja Daxnera, ktorého svokra bola tetou Anny Péchyovej a tá bola švagrinou Alexandra Mattyasovszkého. Za podnotára určili neskoršieho liptovského riadneho podžupana Antona Okolicsányiho, ktorého neter bola švagrinou Júlie Máriássyovej. Zároveň však Okolicsányi ako pomocnú silu získal Štefanovho syna Františka Xavera Máriássyho. Financie na poste vojenského a domáceho pokladníka riadil švager Alexandra Mattyasovszkého Ezechiel Görgey. Keďže Görgey v čase zvolenia velil stoličnému bandériu ako kapitán, na výpomoc mu priradili Alexandra Mattyasovszkého, ktorého zároveň zvolili za riadneho služneho v prvom okrese.²⁹

Na lokálnej úrovni v prvom okrese okrem Alexandra Mattyasovszkého za riadneho prisažného a výbercu daní v podkarpatskom dištrikte zvolili Jána Vitálisha, ktorého žena bola neterou Štefana Máriássyho, a do rovnomennej funkcie, ale v dunajeckom dištrikte, Samuela Királyho, ktorého predpokladaná matka bola neterou tety Ladislava Mattyasovszkého. V druhom okrese si za riadneho služneho určili Ladislava Mattyasovszkého a za zastupujúceho služneho Imricha Budaházyho, ktorého svokra bola švagrinou tety Ladislava Mattyasovszkého. Riadnym služným v treťom okrese sa stal niekdajší švager Magdy Máriássyovej František Jancsó. Napokon za pokladníka na panstve Spiš Csákyovci priamo menovali Ladislava Gundelfingera, ktorého svokra bola treťostupňovou sesternicou Magdinho švagra.³⁰

Vďaka sobášom Petra Horanszkého so sesternicou Ladislava i Alexandra Mattyasovszkého Máriou Görgeyovou a druhému vydaju Magdy Máriássyovej za Alexandra Berzeviczyho niekedy medzi rokmi 1743 – 1747 sa nasledujúce voľby 17. januára 1747 stali úspešnejšími.³¹ Podiel evanjelikov³² sa znížil s jedným šľachticom na 5,55 % a podiel „rodinných“ úradníkov Štefana Máriássyho

ref. 4, s. 77, 112, 131, 424; SZLUHA, ref. 7, s. 442.

29 SZLUHA, ref. 4, s. 58, 77, 102, 103, 112, 113, 246, 264, 265; SZLUHA, ref. 7, s. 442; SZLUHA, ref. 8, Bornemisza, Kálnoi és Ádámföldi; Péchy, Péchújfalusi nemes és †gróf, tabuľka X.

30 SZLUHA, ref. 4, s. 37, 112, 113, 124, 125, 131, 160, 238, 239, 246, 264, 265, 424.

31 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 92, KP z rokov 1746 – 1747, k. 35, pag. 411-414; SZLUHA, ref. 4, s. 112, 246, 264, 265; SZLUHA, ref. 7, s. 214.

32 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 15, MRKF Bijacovce, k. 7, pag. 12; i. č. 170, MRKF Chrást nad Hornádom, k. 71, pag. 191; i. č. 829, MRKF Spišský Hrhov, k. 319, pag. 8; SZLUHA, ref. 7, s. 125, 214; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakasloveczi nemes és †báró, tabuľka IX.

sa vyšplhal na úroveň 76,47 %. Na centrálnej úrovni zostal zastupujúcim podžupanom Ezechieľ Görgey, za riadneho notára zvolili Františka Jancsóa a za podnotára Františka Xavera Máriássyho. Na poste pokladníka oboch kás sa objavil nový podžupanov zať Alexander Berzeviczy.

Na lokálnej úrovni v prvom okrese sa zastupujúcim slúžnym stal Ján Vitális a výbercom daní v podkarpatskom dištrikte Peter Horanszky. V druhom okrese došlo k jeho celkovému ovládnutiu príslušníkmi nepotistickej siete. Na poste riadneho slúžneho potvrdili Ladislava Mattyasovszkého, za zastupujúceho slúžneho vybrali Žigmunda Görgeya, ktorého matka bola sestrou novej svokry Magdy Máriássyovej. Za výbercu daní v dištrikte Štiavnik určili Jána Horvátha-Kissevitha, ktorého predpokladaná švagriná bola švagrinou Zuzany Berzeviczyovej a tá bola švagrinou Magdy Máriássyovej, a v dištrikte Letanovce brata Petra Horanszského, Jozefa Horanszského. V treťom okrese sa podarilo obsadiť iba post výbercu daní pravdepodobne bratom Jána Horvátha-Kissevitha Jozefom Horváthom-Kissevithom. Pokladníkom panstva Spiš z rozhodnutia hlavného župana zostal Ladislav Gundelfinger. Župan zároveň aj priamo menoval fiškála Juraja Horvátha-Kissevitha, ktorý bol pravdepodobne bratom Jána a Jozefa Horváthovcov-Kissevithovcov.³³

Vrchol moci Štefana Máriássyho predstavovali voľby 30. júna 1750, keď evanjelici nezískali žiadny post v správe Spišskej stolice³⁴ a riadny podžupan dosiahol až 94,11 % podiel „rodinných“ úradníkov. K vynikajúcemu volebnému výsledku napomohlo, že sa Ladislav Ujfalussy v roku 1746 oženil s Janou Görgeyovou, František Jancsó v roku 1748 s Júliou Görgeyovou a niekedy v rovnakom čase sa sestra Ladislava Mattyasovszkého vydala za Mikuláša Almássyho.

Vďaka tomu centrálne úrady obsadil zastupujúci podžupan Andrej Daxner, riadny notár František Jancsó, podnotár Mikuláš Almássy, pokladník oboch kás František Xaver Máriássy a fiškál Juraj Horváth-Kissevith. V prvom okrese sa riadnym slúžnym stal Ján Vitális, zastupujúcim slúžnym syn Petra Faigela Žigmund Faigel, výbercom daní v dunajeckom dištrikte Ladislav Ujfalussy, ktorého svokor bol synovcom tety Ladislava Mattyasovszkého, a výbercom daní v podkarpatskom dištrikte brat Jána Vitálisa Štefan Vitális. V druhom okrese posty prevzali riadny slúžny Alexander Görgey, ktorý bol bratrancom manželky Františka Jancsóa, zastupujúci slúžny Ján Horváth-Kissevith, výberca daní v dištrikte Štiavnik Peter Horanszky, výberca daní v dištrikte Letanovce Jozef Horanszky. V treťom okrese pozície zaujali riadny slúžny Ján Görgey, ktorý bol bratrancom

33 SZLUHA, ref. 4, s. 113, 149, 394, 395; SZLUHA, ref. 7, s. 214; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakasloimniczi nemes és †báró, tabuľka II, IX.

34 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 96, KP z rokov 1750 – 1751, k. 38, pag. 48, 49; f. ZCM, i. č. 841, MRKF Spišský Hrušov, k. 322, pag. 83; SZLUHA, ref. 4, s. 77, 125, 424.

manželky Františka Jancsóa a výberca daní Jozef Horváth-Kissevich. Pokladníkom panstva Spiš zostal Ladislav Gundelfinger.³⁵

Štefan Máriássy vďaka premyslenej sobášnej stratégii založil úradnícku dynastiu, keďže mal svojho nasledovníka v podobe vlastného syna Františka Xavera Máriássyho. Zároveň si zabezpečil, aby sa aj pri voľbe riadneho podžupana v prípade neúspechu jeho syna k riadeniu stolice dostali niektorí z najbližších príbuzných. Úspešnosť sa pretavila i v skutočnosti, že sa Štefan stal vôbec najdlhšie pôsobiacim riadnym spišským podžupanom 18. storočia.

Obdobie riadneho podžupana Ezechiela Görgeya (1754 – 1762)

Štefan Máriássy zomrel 10. apríla 1754 a vtedajší hlavný župan Mikuláš Csáky nezvolal voľby okamžite a ani nikoho dočasne nevymenoval na jeho miesto. Uvedená skutočnosť zrejme súvisela s tým, že zastupujúcim podžupanom bol v čase Máriássyho úmrtia Andrej Daxner, ktorý dlhodobo pôsobil ako prefekt panstiev kaločského arcibiskupa a kardinála Imricha Csákyho. Daxner nepochádzal zo Spiša, a preto mu Csákyovci v roku 1743 dali do zálohu majetky v Spišskom Hrušove. Mikuláš Csáky chcel zrejme nepriamo spišskej šľachte ukázať, že si želá za nového riadneho podžupana niekdajšieho prefekta svojho zosnulého brata. Mikuláš Csáky nakoniec zvolal voľby na 10. októbra 1754, kde sa však nechal zastúpiť svojim synovcom Antonom Csákyom. Stavby však nezvolili za riadneho podžupana Daxnera, ale príslušníka starobylého domáceho rodu Ezechiela Görgeya.³⁶

Pri voľbe nového riadneho podžupana zrejme zohralo istú úlohu aj náboženské zázemie oboch rodov. Daxnerovci sa hlásili iba ku katolíckej viere, ale príbuzní Ezechiela Görgeya praktikovali aj evanjelickú vieru. Istým prejavom uvoľnenia oproti poslednej reštaurácii za Štefana Máriássyho sa stalo, že medzi úradníkov zvolili aj dvoch evanjelikov, čo predstavovalo 11,11 %.³⁷ Z hľadiska nepotizmu sa dosiahli tiež priaznivé výsledky v podobe 76,47 % zastúpenia

35 SZLUHA, ref. 4, s. 112, 113, 125, 160, 264, 265, 408, 424. Jedine zastupujúceho slúžneho tretieho okresu Ignáca Vitkoczyho sa nepodarilo zaradiť do podžupanovej siete, pretože k rodu neboli k dispozícii genealogické tabuľky a ani matričný výskum nič nepotvrdil. Na druhej strane nie je ale vylúčené, že aj Ignác Vitkóczy patril k „rodinným“ úradníkom.

36 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 100, KP z rokov 1754 – 1755, k. 40, pag. 35-38; f. ZCM, i. č. 170, MRKF Chrasť nad Hornádom, k. 71, pag. 160; JANURA – HAVIAROVÁ, ref. 4, s. 135; SZLUHA, ref. 4, s. 48, 49.

37 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 15, MRKF Bijacovce, k. 7, pag. 12; i. č. 25, MRKF Brutovce, k. 9, pag. 133, 137; i. č. 409, MRKF Lubica, k. 154, pag. 276; i. č. 366, MEF Levoča, k. 138, pag. 264; i. č. 618, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 117; i. č. 841, MRKF Spišský Hrušov, k. 322, pag. 83, 133, 163; i. č. 1021, MRKF Vyšný Slavkov, k. 393, pag. 228; SZLUHA, ref. 4, s. 77, 103, 125, 424; SZLUHA, ref. 7, s. 214.

„rodinnými“ úradníkmi. Žičlivé obsadenie stoličného magistrátu vychádzalo aj z toho, že Ezechiel bol v rokoch 1747 – 1750 zastupujúcim podžupanom a dalo sa predpokladať, že sa raz stane aj riadnym podžupanom.³⁸

Z hľadiska budovania nepotizmu sa Ezechiel Görgey mohol oprieť aj o príbuzenstvo, ktoré si vytvoril jeho starý otec Baltazár Görgey, podžupan v rokoch 1684 – 1698. V 18. storočí v rokoch 1725 – 1731 pozíciu riadneho podžupana obsadil Žigmund Görgey, ktorý bol bratrancom Ezechielovej matky. Keďže obaja Görgeyovskí podžupani systematicky nebudovali sieť rodinkárstva, pozitívny výsledok z roku 1754 vyplynul len zo sobášov početného Ezechielovho príbuzenstva s viacerými rodmi. Samotný Ezechiel si cielene ešte pred zvolením do úradu vytvoril iba „cirkevných“ úradníkov medzi v administratíve angažovanými rodmi Horváth-Kissevith, Theóke a Vitkóczy.³⁹

V októbri 1754 sa Ezechielovi Görgeyovi podarilo na centrálnej úrovni dosiahnuť nasledujúce posty: zastupujúcim podžupanom ostal Andrej Daxner, ktorého svokra bola sesternicou Ezechielovej svokry. Ako riadneho notára potvrdili Františka Jancsóa, ktorého bývalá švagriná bola švagrinou Ladislava Mattyasovszkého a ten bol bratom Ezechielovho švagra. Na stoličke podnotára potvrdili Mikuláša Almássyho, ktorý bol švagrom Alexandra Mattyasovszkého a ten bol Ezechielovým švagrom. Fiškálsky úrad aj po reštaurácii naďalej vykonával Juraj Horváth-Kissevith, pričom synovci jeho predpokladanej švagrinej mali za krstného otca Ezechielovho brata Vavrinca Görgeya.⁴⁰

Na lokálnej úrovni v prvom okrese zvolili za riadneho slúžneho Jána Vitálisa, ktorého stará matka bola tetou švagra Ezechiela Görgeya, a ako zastupujúceho slúžneho potvrdili Žigmunda Faigela, pričom jeho svokor bol švagrom tety Alexandra Mattyasovszkého. V druhom okrese zostali pôsobiť riadny slúžny Alexander Görgey, ktorého sesternica bola manželkou Františka Jancsóa, a zastupujúci slúžny Ján Horváth-Kissevith, brat Juraja Horvátha-Kissevitha. V treťom okrese sa novým riadnym slúžnym stal Ignác Vitkóczy a zastupujúcim slúžnym Krištof Theóke, pričom deti oboch úradníkov mali za krstného otca Ezechiela. Spomedzi výbercov daní schválili v podkarpatskom dištrikte Ladislava Ujfalussyho, ktorého svokra bola švagrinou Evy Péchyovej a tá bola sesternicou Ezechielovho svokra; v letanovskom dištrikte Jozefa Horanszkého, ktorého švagriná bola dcérou Anny Mattyasovszkej, ktorá bola tetou Ezechielovho švagra;

38 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 92, KP rokov 1746 – 1747, k. 35, pag. 411; i. č. 96, KP z rokov 1750 – 1751, k. 38, pag. 48.

39 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 43, KP z rokov 1684 – 1686, k. 12, pag. 9; i. č. 52, KP z rokov 1698 – 1699, k. 15, pag. 6; SZLUHA, ref. 4, s. 102, 103, 112, 113.

40 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 827, MRKF Spišský Hrhov, k. 319, pag. 51; SZLUHA, ref. 4, s. 52, 103, 149, 160, 246, 264, 265; SZLUHA, ref. 8, Bornemisza, Kálnoi és Ádámföldi; Péchy, Péchújfalusi nemes és †gróf, tabuľka X.

a v treťom okrese Jozefa Horvátha-Kissevitha, pričom synovci jeho manželky boli krstnými deťmi Ezechielovho brata Vavrince Görgeya.⁴¹

Ezechiel Görgey sa po zvolení za riadneho podžupana snažil upevniť hlavne prepojenie na zastupujúceho podžupana Františka Jancsóa. Preto sa po reštaurácii v nasledujúcom roku 4. mája 1755 Júlia Görgeyová, druhostupňová sesternica manželky Františka Jancsóa, stala druhou manželkou Alexandra Mattyasovszkého, ktorého prvá manželka bola sestrou úradujúceho riadneho podžupana. Upevnená väzba na Jancsóa sa vyplatila pri ďalších voľbách 31. júla 1759, keď síce najprv zvolili Františka Xavera Máriássyho, syna predošlého riadneho podžupana, ale ten sa vzdal postu v prospech Jancsóa.⁴²

V júlových voľbách 1759 už zvolili len jedného evanjelického úradníka oproti predošlej reštaurácii, čo predstavovalo 5,26 % podiel.⁴³ Na druhej strane sa zvýšením počtu katolíkov podiel „rodinných“ úradníkov zvýšil na úroveň 83,33 %. Z centrálnych úradov okrem spomenutého zastupujúceho podžupana zostal naďalej pod kontrolou notariát. Hlavný župan Ján Nepomuk Csáky za riadneho notára priamo vymenoval Františka Podhorányiho, ktorý bol pravdepodobne bratom alebo bratrancom Gabriela Podhorányiho, pričom svokrom Gabrielovej dcéry bol Alexander Mattyasovszky. Csáky určil aj dvoch podnotárov: Gašpara Horvátha-Kissevitha, ktorý bol asi bratom alebo bratrancom spomínaného Jozefa Horvátha-Kissevitha, a Rikolfa Berzeviczyho, ktorého bratranec bol druhým manželom Magdy Máriássyovej, niekdajšej švagrinej Františka Jancsóa. Oproti predošlej reštaurácii Ezechiel nadobudol aj post všeobecného pokladníka, kam zvolili Gabriela Podhorányiho. Fiškálom naďalej zostal Juraj Horváth-Kissevith.⁴⁴

Na miestnej úrovni v prvom okrese vytrvali riadny slúžny Ján Vitális a výberca daní v podkarpatskom dištrikte Ladislav Ujfalussy, ale za nového zastupujúceho slúžneho zvolili Adama Svábyho, ktorého matka bola vdovou po strýkovi Alexandra Mattyasovszkého. V druhom okrese si svoje posty udržal riadny slúžny Alexander Görgey a zastupujúci slúžny Ján Horváth-Kissevith, ale v levočskom dištrikte nominovali za výbercu daní Imricha Doloviczénya, ktorého manželka bola pravdepodobne sestrou alebo sesternicou Jozefa Horanszského. V treťom

41 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 827, MRKF Spišský Hrhov, k. 319, pag. 66; i. č. 1021, MRKF Vyšný Slavkov, k. 393, pag. 60, 64; SZLUHA, ref. 4, s. 77, 102, 103, 112, 113, 125, 160, 264, 265, 408, 424; SZLUHA, ref. 8, Péchy, Péchújfalusi nemes és †gróf, tabuľka X, XIII, XIX.

42 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 105, KP z roku 1759, k. 43, pag. 192-194; SZLUHA, ref. 4, s. 103, 125, 160, 264.

43 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 849, MRKF Spišský Štvrtok, k. 326, pag. 268; SZLUHA, ref. 4, s. 159. SZLUHA, ref. 7, s. 548, 549. SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakaslomniczi nemes és †báró, tabuľka IX.

44 SZLUHA, ref. 4, 160, 246, 264, 265; SZLUHA, ref. 7, s. 548; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakaslomniczi nemes és †báró, tabuľka IX.

okrese zostal riadnym slúžnym Ignác Vitkóczy a zastupujúcim slúžnym sa stal niekdajší výberca daní tretieho okresu Jozef Horváth-Kissevith. Hlavný župan na post pokladníka panstva dosadil niekdajšieho výbercu daní v letanovskom dištrikte Jozefa Horanského.⁴⁵

Obdobie Františka Jancsóa (1762 – 1776)

Ezechiel Görgey síce zomrel 18. februára 1762, ale ani hlavný župan Ján Nepomuk Csáky okamžite nezvolal voľby a počkal až do 12. augusta 1762. Kompetencie riadneho podžupana dovtedy vykonával zastupujúci podžupan František Jancsó, čím sa opäť po Andrejovi Daxnerovi k riadeniu stolice dostal príslušník Csákyovského klientelistického rodu. Csáky predpokladal, že sa Jancsó v priebehu pol roka natoľko osvedčí, že ho v najbližšej reštaurácii stavy automaticky akceptujú. Augustové voľby nakoniec priniesli Františkovi Jancsóovi na rozdiel od rovnako klientelistického Andreja Daxnera postup na očakávanú stoličku riadneho podžupana.⁴⁶

Pri zisku najvyššieho stoličného voleného postu v prípade Františka Jancsóa zohral úlohu podstatný rozdiel oproti Andrejovi Daxnerovi. V čase volieb bol totiž Jancsó napriek tomu, že jeho otec prišiel začiatkom 18. storočia na Spiš zo Sedmohradska v sprievode Csákyovcov, pevne etablovaný a rešpektovaný šľachtic prostredníctvom príbuzenských väzieb s členmi rodu Görgeyovcov, Máriássyovcov a Mattyasovszkých. Ďalší dôležitý faktor v prospech Jancsóa predstavoval, že syn Štefana Máriássyho František Xaver Máriássy nekandidoval na riadneho podžupana. V čase smrti Ezechiela Görgeya sa Máriássy angažoval v správe Gemerskej stolice a nariadenia panovníkov zakazovali zastávanie platených stoličných úradov vo viacerých stolicích súbežne.⁴⁷

František Jancsó nemal sám veľké možnosti aktívne ovplyvniť vytvorenie nepotistickej siete, keďže pochádzal z úzkeho rodinného kruhu. Preto sa opieral hlavne o rozvetvené príbuzenstvo spomínaných rodov. Čiastočne si aktívne získal „cirkevných“ úradníkov prostredníctvom rodu Horváth-Kissevith. Pri augustových voľbách v roku 1762 zvolili len jedného evanjelika, čo predstavovalo 5,55 % a aj vďaka tomu podiel „rodinných“ úradníkov dosiahol 83,33 %.⁴⁸

45 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 849, MRKF Spišský Štvrtok, k. 326, pag. 268; SZLUHA, ref. 4, s. 264, 265, 354.

46 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 108, KP z roku 1762, k. 44, pag. 316-318; f. ZCM, i. č. 829, MRKF Spišský Hrhov, k. 319, pag. 91.

47 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 170, MRKF Chrasť nad Hornádom, k. 71, pag. 39, 42, 43, 46, 49.

48 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 15, MRKF Bijacovce, k. 7, pag. 12; i. č. 25, MRKF Brutovce, k. 9, pag. 133, 137; i. č. 170, MRKF Chrasť nad Hornádom, k. 71, pag. 191; i. č. 409, MRKF Lubica, k. 154, pag. 276; i. č. 620, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 252, 285; i. č. 849, MRKF Spišský Štvrtok, k. 326, pag. 91, 117, 268; i. č. 850, MRKF Spišský Štvrtok, k. 326, pag. 21; i. č. 1021 MRKF Vyšný Slavkov, k. 393, pag. 228; SZLUHA, ref. 4, s. 131, 148, 149,

Na centrálnej úrovni sa zastupujúcim podžupanom stal František Xaver Máriássy, ktorého sestra Magda Máriássyová bola kedysi manželkou nebohého brata Františka Jancsóa. Hlavný župan za riadneho notára priamo menoval Martina Dobaya, ktorého matka bola druhostupňovou sesternicou Františkovej manželky. Za podnotárov župan určil Magdinho synovca Mikuláša Mattyasovszkého a Rikolfa Berzeviczyho, ktorý bol bratrancom druhého manžela Magdy Máriássyovej. Na poste všeobecného pokladníka sa udržal Gabriel Podhorányi, ktorého strýko bol švagrom riadneho podžupana. Csáky priamo na post fiškála dosadil Gašpara Horvátha-Kissevitha, pričom pravdepodobne jeho synovci mali za krstného otca Jancsóa.⁴⁹

Na miestnej úrovni sa Františkovi Jancsóovi podarilo v prvom okrese získať riadneho slúžneho Mikuláša Almássyho, ktorého manželka bola švagrinou Júlie Máriássyovej a tá bola sestrou Magdy Máriássyovej. Zastupujúcim slúžnym sa stal Jozef Ribiczey, pričom pravdepodobne synovci jeho manželky boli Jancsóovými krstným deťmi. Za výbercu daní v podkarpatskom dištrikte zvolili Imricha Doloviczénya. Jeho manželka bola zrejme najbližšou pokrvnou rodinou Jozefa Horanszkého, ktorého švagriná bola sesternicou Žigmunda Görgeya, ktorý bol zase svokrom druhostupňovej sesternice Jancsóovej manželky. V druhom okrese vybrali nového riadneho slúžneho Jána Horvátha-Kissevitha, ktorý bol zrejme bratom alebo bratrancom Gašpara Horvátha-Kissevitha. Za výbercu daní v letanovskom dištrikte priamo menovali Adama Pavlikovicsa, ktorý bol pravdepodobne synovcom Jána Vitálisa, ktorého manželka bola sesternicou Magdy Máriássyovej; a v štiavnickom dištrikte Tomáša Doloviczénya, ktorého manželka Anna Horváthová-Kissevithová bola pravdepodobne najbližšou pokrvnou rodinou Jancsóových krstniat. V treťom okrese potvrdili ako riadneho slúžneho Ignáca Vitkóczyho, ktorý bol otcom Jancsóových krstniat. Nový zastupujúci slúžny Ladislav Gundelfinger bol švagrom sestry Magdy Máriássyovej. Za výbercu daní panstva hradu Spiš Csáky určil Jozefa Horanszkého.⁵⁰

Počas nasledujúcich volieb 4. augusta 1767 zostal iba jeden zvolený evanjelik, čo predstavovalo 5 % a zachoval sa aj rovnaký počet pätnástich „rodinných“ úradníkov, ale kvôli zvýšeniu počtu volených funkcií o jednu sa vďaka tomu

159; SZLUHA, ref. 7, s. 214, 548, 549; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakaslorniczi nemes és †báró, tabuľka IX, Dobay, Dobói, tabuľka III.

49 SZLUHA, ref. 4, s. 124, 125, 148, 149, 160, 246, 264-266; SZLUHA, ref. 7, s. 548, 549; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakaslorniczi nemes és †báró, tabuľka I; Dobay, Dobói, tabuľka III.

50 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 849, MRKF Spišský Štvrtek, k. 326, pag. 266, 268; i. č. 850, MRKF Spišský Štvrtek, k. 326, pag. 21; i. č. 1021, MRKF Vyšný Slavkov, k. 393, pag. 62, 80; i. č. 1057, MRKF Žehra, k. 407, pag. 306; SZLUHA, ref. 4, s. 112, 113, 125, 131, 148, 149, 160, 238, 239, 246, 247, 264, 265; SZLUHA, ref. 7, s. 214.

výsledný podiel v prospech Františka Jancsóa znížil na 78,94 %.⁵¹ Z ústredných stoličných funkcií sa novým zastupujúcim podžupanom stal druhostupňový bratranec Jancsóovej manželky Ján Görgey. Na notariáte sa udržal riadny podžupan Martin Dobay a podnotár Mikuláš Mattyasovszky. Ako zastupujúceho podnotára a zároveň archivára hlavný župan Ján Nepomuk Csáky menoval Jána Bár-dossyho, ktorého deti boli Jancsóovými krstňatami. Csáky pomohol Jancsóovi aj pri obsadení fiškálátu, pretože za riadneho fiškála určil Michala Kissóczyho, ktorého manželka bola neterou Michala Mattyasovszkého a ten bol strýkom Ladislava Mattyasovszkého, švagra nebohého Jancsóovho brata. Post zastupujúceho fiškála prideliť Jánovi Berzeviczymu, ktorého bratranec bol bratrancom Jána Vitálisa a ten mal za manželku sesternicu Magdy Máriássyovej.⁵²

Na lokálnej úrovni v prvom okrese potvrdili riadneho slúžneho Mikuláša Almássyho a vyberača daní v podkarpatskom dištrikte Imricha Doleviczénya. Za zastupujúceho slúžneho zvolili Adama Svábyho, ktorého nevlastná sestra bola sesternicou Ladislava Mattyasovszkého. V druhom okrese si z predošlého obdobia zachovali svoje pozície výbercovia daní, v štiavnickom dištrikte Tomáš Doleviczény a v letanovskom dištrikte Adam Pavlikovics. Za zastupujúceho slúžneho si stavy vybrali Mateja Bobesta, ktorého nevlastná sestra bola sesternicou Žigmunda Görgeya a jeho manželka bola druhostupňovou sesternicou Jancsóovej manželky. V treťom okrese došlo k výmene predošlých úradníkov. Novým riadnym slúžnym sa stal Ján Horváth-Kissevith, ktorého synovci boli Jancsóovými krstňatami a zastupujúcim slúžnym synovec Magdy Máriássyovej Pavol Máriássy. Na poste pokladníka panstva Spiš naďalej zotrval Jozef Horanszky.⁵³

Po voľbách v roku 1767 sa František Jancsó vynasnažil upevniť niektoré príbuzenské väzby, a preto sa 24. júla 1768 konala svadba Martina Dobaya s Klárou Péchyovou, ktorej bratranec a sesternica boli deťmi Jancsóovej netere Gertrúdy Podhorányiovej. Dňa 19. marca 1771 sa bratranec Magdy Máriássyovej Ignác Berzeviczy oženil s Jancsóovou dcérou Máriou Jancsóovou. Niekedy medzi rokmi 1767 – 1772 sa konala svadba Juraja Berzeviczyho so sestrou neskoršieho podnotára Michala Theókeho Klárou Theókeovou. Berzeviczyho otec bol

51 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 113, KP z roku 1767, k. 47, pag. 414-416, f. ZCM, i. č. 1, MRKF Abrahámovce, k. 1, pag. 41, 79; i. č. 620, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 252; i. č. 410, MRKF Lublica, k. 154, pag. 185; i. č. 710, MRKF Spišská Kapitula, k. 270, pag. 332; i. č. 914, MRKF Toporec, k. 351, pag. 27; i. č. 1021, MRKF Vyšný Slavkov, k. 393, pag. 88. SZLUHA, ref. 4, s. 125, 246, 419; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakasloimniczi nemes és ťbáró, tabuľka VI.

52 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 1021, MRKF Vyšný Slavkov, k. 393, pag. 88; SZLUHA, ref. 4, s. 100, 125, 160, 238, 239, 246, 264, 265, 424; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakasloimniczi nemes és ťbáró, tabuľka VI.

53 SZLUHA, ref. 4, s. 28, 112, 113, 124, 125, 148, 149, 246, 264, 265, 354.

bratrancom Alexandra Berzeviczyho, ktorý bol svokrom Magdy Máriássyovej. Tesne pred ďalšími voľbami sa 16. augusta 1772 konala svadba výbercu daní tretieho okresu Štefana Nemessányiho so Žofiou Detrichovou a ich svedkom sa stal práve riadny podžupan.⁵⁴

Dňa 25. augusta 1772 vo voľbách už zvolili dvoch evanjelikov, teda 11,11 %, ale vďaka zníženiu funkcií na osemnásť sa podarilo zvoliť štrnásť „rodinných“ úradníkov, čo predstavovalo 82,35 %.⁵⁵ Na ústrednej administratívnej úrovni za nového zastupujúceho podžupana vybrali otca krstniat Františka Jancsóa Samuela Korotnokyho. Na notariáte riadnym notárom zostal Martin Dobay. Hlavný župan Ján Nepomuk Csáky za podnotára menoval Michala Theókeho a za zastupujúceho podnotára Korotnokyho zať a Jozefa Kolacskovszkého. Do rúk riadneho podžupana sa dostal aj celý fiškálát. Na poste fiškála sa udržal Michal Kissóczy a Csáky za podfiškála dosadil pravdepodobne syna Ignáca Vitkóczyho a možno aj Jancsóove krstňa Pavla Vitkóczyho.⁵⁶

Na miestnej úrovni si v prvom okrese svoje pozície udržal riadny slúžny Mikuláš Almássy a zastupujúci slúžny Adam Sváby. Do novej funkcie výbercu daní pre oba dištrikty zvolili druhostupňového Svábyho bratranca Mojžiša Svábyho. V druhom okrese sa zmenili predošlí úradníci. Zastupujúcim slúžnym sa stal Ladislav Görgey, ktorého svokor Gabriel Podhorányi bol synovcom Jancsóovej sestry, a výbercom daní pravdepodobne veľmi blízky Podhorányiho príbuzný Ján Podhorányi. K výmene funkcionárov došlo aj v treťom okrese, kde post riadneho slúžneho obsadil Rikolf Berzeviczy a zastupujúceho slúžneho Štefan Nemessányi. Za pokladníka panstva hlavný župan znovu ustanovil Jozefa Horanszkého.⁵⁷

František Jancsó ešte zrejme cielene ovplyvnil výber partnerky budúceho podfiškála Andreja Berzeviczyho, ktorý sa 30. januára 1774 oženil s dcérou Ignáca Vitkóczyho Julianou Vitkóczyovou.⁵⁸ Posilnenie väzieb vo voľbách 5. septembra 1775 prinieslo pri zvýšení počtu volených i menovaných funkcií oproti predošlej reštaurácii o šesť nových miest takmer identický podiel 82,61 %. I keď

54 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 709, MRKF Spišská Kapitula, k. 269, pag. 38; SZLUHA, ref. 4, s. 160, 394. SZLUHA, ref. 7, s. 548, 549; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakaslomniczi nemes és †báró, tabuľka VII, IX, XII; Dobay, Dobói, tabuľka III; Kapy, Kapivári, tabuľka II; Péchy, Péchújfalusi nemes és †gróf, tabuľka XIII, XIV.

55 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 118, KP z roku 1772, k. 51, pag. 586, 587; f. ZCM, i. č. 139, MRKF Huncovce, k. 59, pag. 419; i. č. 583, MRKF Poľanovce, k. 216, pag. 88, 91; i. č. 618, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 40; i. č. 827, MRKF Spišský Hrhov, k. 319, pag. 66; i. č. 1057, MRKF Žehra, k. 407, pag. 25; SZLUHA, ref. 4, s. 103, 184, 185.

56 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 583, MRKF Poľanovce, k. 216, pag. 88, 91, 94; SZLUHA, ref. 4, s. 184, 185.

57 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 618, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 40; SZLUHA, ref. 4, s. 103, 160, 354, 355; SZLUHA, ref. 7, s. 548, 549.

58 SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakaslomniczi nemes és †báró, tabuľka XI.

sa dosiahla takmer rovnaká percentuálna účasť, počet „rodinných“ úradníkov bol až devätnásť, teda vyšší o piatich šľachticov. I keď sa voľby konali priamo v Spišskej Kapitule, zvolili troch evanjelikov, čo predstavovalo 12,5 %.⁵⁹

Na centrálnej úrovni zostali vo funkciách zastupujúci podžupan Samuel Korotnoky, riadny notár Martin Dobay, prvý podnotár Michal Theóke, druhý podnotár Jozef Kolacskovszky a fiškál Michal Kissóczy. Za nového podfiškála zvolili Andreja Berzeviczyho a čerstvo zriadenú funkciu účtovného dozorcú obsadil synovec Magdy Máriássyovej Michal Máriássy, ktorý sa rok po voľbách oženil s dcérou Františka Jancsóa.

Na miestnej úrovni sa v prvom okrese udržal riadny slúžny Mikuláš Almássy a zastupujúci slúžny Adam Sváby. Na nový post čiastkového pokladníka zvolili Imricha Doloviczénya a za riadnych prísazných prísediach Mojžiša Svábyho a Štefana Vitálisa. Ten bol zrejme synom Žofie Máriássyovej, ktorej švagrom bol synovec Jancsóovej sestry Gabriel Podhorányi. V druhom okrese pozíciu zastupujúceho slúžneho získal Matej Bobest, čiastkového pokladníka Jozef Horanszky a riadnych prísazných prísediach Tomáš Doloviczény a Ján Podhorányi. V treťom okrese sa pozície rozdelili medzi riadneho slúžneho Ladislava Görgeya, zastupujúceho slúžneho Štefana Nemessányiho a riadneho prísazného prísediaceho Tomáša Theókeho, ktorý bol bratom Michala Theókeho.⁶⁰

Obdobie Františka Xavera Máriássyho (1779 – 1783)

Dňa 6. marca 1776 zomrel František Jancsó. Keďže Ján Nepomuk Csáky nezvolal bezodkladne reštauráciu, jeho kompetencie dočasne vykonával zastupujúci podžupan Samuel Korotnoky. Neobsadenie úradu trvalo viac ako tri roky, až do reštaurácie 31. augusta 1779.⁶¹ Bez ďalších prameňov sa len obtiažne dal vysvetliť taký dlhý časový odstup. Po smrti Jancsóa by sa očakávalo, že po vypísaní volieb sa o miesto riadneho podžupana bude uchádzať František Xaver Máriássy, syn bývalého podžupana Štefana Máriássyho. V susednej Liptovskej stolici bolo totiž bežné, že po smrti riadneho podžupana nezvolili hneď jeho syna, ale miesto prenechali inému šľachticovi z nepotistickej siete a až po jeho odstúpení alebo úmrtí post prešiel do rúk syna predošlého riadneho podžupana. František Xaver Máriássy bol síce v rokoch 1762 – 1767 zastupujúcim podžupanom Spišskej stolice, ale súčasne zastával aj post riadneho podžupana Gemerskej stolice. Takéto počínanie sa z hľadiska nariadení považovalo za protiprávne, a preto sa Máriássy rozhodol pre kariéru v Gemeri. Zrejme z tohto dôvodu Csáky čakal s vypísaním

59 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 121, KP z roku 1775, k. 54, pag. 597, 598; f. ZCM, i. č. 1021, MRKF Vyšný Slavkov, k. 393, pag. 64; SZLUHA, ref. 4, s. 246, 306, 394; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakasloimniczi nemes és †báró, tabuľka XI.

60 SZLUHA, ref. 4, s. 160, 239, 246, 424; SZLUHA, ref. 7, s. 548, 549.

61 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 125, KP z roku 1779, k. 57, pag. 468-471; SZLUHA, ref. 4, s. 160.

volieb, pravdepodobne do času, kým sa Máriássy prestane angažovať v administratívne susedného Gemera.⁶²

František Xaver Máriássy však medziobdobie rokov 1776 – 1779 využil na upevnenie zdedenej nepotistickej siete po otcovi. Dňa 6. októbra 1776 sa konala svadba Máriássyho syna Michala Máriássyho s dcérou nedávno zosnulého riadneho podžupana Annou Jancsóovou. Práve Annina matka bola druhostupňovou sesternicou Martina Dobaya a zároveň sestrou Antona Jancsóa. Do príbuzenstva sa touto svadbou dostal aj Matej Bobest, ktorého nevlastná sestra bola druhostupňovou sesternicou Žigmunda Görgeya, ktorého manželka bola druhostupňovou sesternicou Anninej matky. Manželským zväzkom sa k rodine pričlenil aj Žigmund Jekelfalussy, ktorého sesternica mala za manžela Anninho bratranca. Niekedy medzi rokmi 1776 – 1779 sa konala aj svadba Jozefa Kolacskovszkého s Františkou Korotnokyovou, pričom Kolacskovszkého svokra bola dcérou Heleny Berzeviczyovej, ktorej švagor bol manželom sestry Františka Xavera Máriássyho. Tesne po voľbách 5. septembra 1779 sa krstnou matkou vnučky Františka Xavera stala manželka Jána Baptistu Johnyho.⁶³

Vďaka zdedeným príbuzenským zväzkom, ale aj novovybudovaným sa 31. augusta 1779 podiel „rodinných“ úradníkov dostal na úroveň 86,96 %. Pozitívny výsledok sa dosiahol i napriek tomu, že podiel zvolených evanjelikov už bol päť šľachticov, čo znamenalo 20,83 %.⁶⁴ Na centrálnej úrovni sa zastupujúcim podžupanom stal Martin Dobay. Hlavný župan za riadneho notára priamo menoval Michala Theókeho, ktorého strýko bol švagrom sestry Františka Xavera Máriássyho; za prvého podnotára Jána Berzeviczyho, ktorého švagor bol Máriássyho bratrancom; a za druhého podnotára Antona Jancsóa. Stavby schválili aj ďalších županových kandidátov na fiškála Andreja Berzeviczyho, ktorého svokra bola neterou Alžbety Horváthovej-Kissevithovej, ktorej syn bol švagrom Máriássyho sestry; a na podfiškála Jozefa Kolacskovszkého. Za všeobecného

62 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 108, KP z roku 1762, k. 44, pag. 316; i. č. 113, KP z roku 1767, k. 47, pag. 414; f. ZCM, i. č. 170, MRKF Chrast' nad Hornádom, k. 71, pag. 39, 42, 43, 46, 49, 107.

63 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 170, MRKF Chrast' nad Hornádom, k. 71, pag. 67; SZLUHA, ref. 4, s. 28, 112, 113, 124, 125, 160, 164, 165, 184, 185, 246, 247; SZLUHA, ref. 7, s. 548, 549. SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakasloimniczi nemes és †báró, tabuľka II, IX; Dobay, Dobói, tabuľka III.

64 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 24, MRKF Brutovce, k. 9, pag. 37; i. č. 170, MRKF Chrast' nad Hornádom, k. 71, pag. 77, 191; i. č. 410, MRKF Ľubica, k. 154, pag. 185; i. č. 620 MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 246, 252; i. č. 827, MRKF Spišský Hrhov, k. 319, pag. 66, 73; i. č. 914, MRKF Toporec, k. 351, pag. 27; SZLUHA, ref. 4, s. 62, 63, 103, 131, 165, 184, 185, 246, 306, 419, 424; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakasloimniczi nemes és †báró, tabuľka II, III, VI, XI; Dobay, Dobói, tabuľka III.

pokladníka zvolili Jána Baptistu Johnyho a účtovného dozorcú Michala Máriássyho.

Na lokálnej úrovni v prvom okrese potvrdili riadneho slúžneho Mikuláša Almássyho, ktorého švagriná bola švagrinou Františka Xavera Máriássyho, zastupujúceho slúžneho Adama Svábyho. Jeho matka bola treťou ženou strýka Máriássyho švagra, a čiastkového pokladníka Imricha Doloviczényho, ktorého manželka bola zrejme vo veľmi blízkom pokrvnom vzťahu s Máriássym. Ako nových prísazných príseďiacich zvolili Štefana Vitálisha, ktorého matka bola Máriássyho sesternicou; a Wolfganga Berzeviczyho, ktorého teta bola svokrou Máriássyho sestry. V druhom okrese potvrdili zastupujúceho slúžneho Mateja Bobesta. Novými úradníkmi sa stali prísazní príseďiaci, brat Michala Theókeho Tomáš Theóke a Jozef Máriássy, ktorého starý otec bol bratrancom riadneho podžupana. V treťom okrese sa udržal riadny slúžny Ladislav Görgey, ktorého teta bola manželkou Alexandra Mattyasovszkého, ktorý bol Máriássyho švagram. Ako noví úradníci pribudli čiastkový pokladník, Máriássyho synovec, Juraj Gundelfinger a prísazní príseďiaci Žigmund Jekelfalussy a predpokladaný brat alebo bratranec Michala Theókeho Baltazár Theóke.⁶⁵

Obdobie riadneho podžupana Michala Theókeho (1783 – 1785)

František Xaver Máriássy zomrel 6. januára 1783 a hlavný župan Ján Nepomuk Csáky znovu okamžite nezvolal voľby a dočasne stolicu viedol zastupujúci podžupan Martin Dobay. Csáky reštauráciu zvolal až po deviatich mesiacoch na 15. októbra 1783.⁶⁶ Voľby sa konali v biskupskom paláci v Spišskej Kapitule a po zverejnení *Tolerančného patentu* evanjelickí šľachtici právom očakávali, že znovu získajú svoje zastúpenie medzi stoličným úradníctvom. Preto sa po jeho vydaní aj v ostatných konfesionalne zmiešaných stolicách zvýšila účasť nekatolíckych šľachticov. V prípade Spiša stúpol počet evanjelikov v administratíve na deväť, čo predstavovalo 37,5 % a znamenalo skoro zdvojnásobenie oproti posledným voľbám.⁶⁷

65 SZLUHA, ref. 4, s. 103, 131, 149, 238, 239, 246, 247, 264, 265, 354, 394, 395, 424; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakasloimniczi nemes és ťbáró, tabuľka II, III, VI, VII, IX; Kapy, Kapivári, tabuľka II.

66 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 129, KP z roku 1783, k. 59, pag. 213-216; f. ZCM, i. č. 170, MRKF Chrasť nad Hornádom, k. 71, pag. 191.

67 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 365, MEF Levoča, k. 138, pag. 143; i. č. 617, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 106; i. č. 618, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 48; i. č. 619, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 53; i. č. 827, MRKF Spišský Hrhov, k. 319, pag. 66; i. č. 1021, MRKF Vyšný Slavkov, k. 393, pag. 80; SZLUHA, ref. 4, s. 62, 131, 153, 165, 184, 185, 238, 240, 246, 264, 303, 306; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakasloimniczi nemes és ťbáró, tabuľka VI, VII, XI.

Zvýšenie počtu evanjelikov zákonite spôsobilo, že podiel „rodinných“ úradníkov nového riadneho podžupana Michala Theókeho dosiahol iba 52,17 %, pričom oproti prechádzajúcim voľbám išlo temer o 30 % prepad. Vyhliadky Theókeho na udržanie si pevnej nepotistickej siete boli slabé, pretože ani otec a ani jeho starý otec nezastávali post riadneho podžupana. V dôsledku toho sa Theóke nemohol oprieť o systematicky formovanú sieť spriaznených úradníkov. Rod sa navyše zaradľoval so svojim majetkom iba medzi bohatších zemanov a sobášne zväzky sa preto uzatvárali hlavne s približne rovnako zámožnými rodmi. Priaznivý výsledok vo voľbách sa dosiahol predovšetkým vďaka spriaznenosti s rodinou Františka Xavera Máriássyho.

Na centrálnej úrovni sa novým zastupujúcim podžupanom stal Tomáš Matyasovszky, ktorého bývalá švagriná bola tetou Zuzany Görgeyovej, ktorá bola manželkou bratranca Zuzany Theókeovej, manželky Michala Theókeho. Na notariáte hlavný župan priamo vymenoval riadneho notára Andreja Berzeviczyho, ktorého svokra bola neterou Theókeho starej matky; a prvého podnotára Žigmunda Jekelfalussyho, ktorého strýko mal za manželku Máriu Görgeyovú, ktorá bola sesternicou otca Heleny Görgeyovej, pričom Helena bola Theókeho tetou. Za fiškála si stavy zvolili Jozefa Kolacskovszkého, ktorého svokra bola švagrinou Žigmunda Theókeho, ktorý bol strýkom Theókeho manželky.⁶⁸

Na miestnej úrovni v prvom okrese zvolili za riadneho slúžneho Jána Berzeviczyho, ktorého švagor bol bratrancom Magdy Máriássyovej, ktorá bola švagrinou strýka Michala Theókeho; a za čiastkového pokladníka Imricha Doloviczenya, ktorého manželka bola pravdepodobne príbuznou Jozefa Horanzského, pričom jeho švagor Žigmund Theóke bol bratrancom Theókeho manželky. V druhom okrese prevzal post riadneho slúžneho synovec Magdy Máriássyovej Michal Máriássy a zastupujúceho slúžneho Jozef Máriássy, ktorého starý otec bol bratrancom Magdy Máriássyovej.

V treťom okrese medzi rodinu riadneho podžupana patrili riadny slúžny Juraj Gundelfinger, Magdin synovec; čiastkový pokladník Mikuláš Petróczy, Theókeho švagor; a prísazní prísediaci Baltazár Theóke, ktorý bol zrejme Theókeho bratrancom a Ignác Vitkóczy, ktorého matka bola neterou Alžbety Horváthovej-Kissevithovej, ktorá bola Theókeho starou matkou.⁶⁹

68 SZLUHA, ref. 4, s. 102, 103, 112, 113, 149, 164, 165, 184, 264, 265, 392-394; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakaslomniczi nemes és †báró, tabuľka XI.

69 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 1021, MRKF Vyšný Slavkov, k. 393, pag. 80; SZLUHA, ref. 4, s. 102, 103, 131, 149, 238, 239, 246, 247, 303, 392-395; SZLUHA, ref. 7, s. 214; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakaslomniczi nemes és †báró, tabuľka VI, VII, IX; Kapy, Kapivári, tabuľka II.

Oslabenie vplyvu nepotizmu v roku 1790

V čase jozefínskej reformy uhorských administratívnych jednotiek si Spišská stolica zachovala vďaka svojej rozlohe územnú integritu na rozdiel od menšej Liptovskej, Oravskej, Turčianskej a Zvolenskej stolice, kde došlo k zlúčeniu dvoch pôvodne samostatných stolíc. Po odvolaní refoziem a nástupe Leopolda II. sa mohlo na Spiši zdať, že z hľadiska nepotizmu nedôjde k žiadnym zmenám. Avšak potvrdil sa podobný trend ako na Liptove, keď sa už k postu riadneho podžupana nedostali šľachtici z členov rodu Görgey, Jancsó a Máriássy, ktorí určovali predošlý vývoj.

Voľby sa konali 13. apríla 1790 v prítomnosti hlavného župana Jána Nepomuka Csákyho, ktorý predostrel trojčlennú kandidátnu listinu na riadneho podžupana. V zozname sa nachádzali mená dvoch katolíkov Martina Dobaya a Mikuláša Almássyho. Evanjelickú zložku privilegovaného obyvateľstva reprezentoval Imrich Horváth-Stansith. Keďže sa v Uhorsku ako všeobecný zvyk zaužívala štvorčlenná kandidátka, objavili sa okamžité protesty a vyvstala požiadavka na ďalšieho evanjelika. Nakoniec sa župan rozhodol pre veterána vojen Jozefa II. proti Osmanskej ríši Andreja Berzeviczyho.⁷⁰

Prítomné stavy si spomedzi uvedených mien vybrali Andreja Berzeviczyho, ktorý vôbec nežil na území Spišskej stolice, ale v susednej Šarišskej stolici v Brezovici. Voľby prekvapujúco nevyhral Imrich Horváth-Stansith, najbohatší kandidát a prasynovec niekdajšieho podžupana zo začiatku 18. storočia. Za zdanlivo prekvapujúcim výsledkom zrejme stála skutočnosť, že v elektoráte mali stále rozhodujúci vplyv ľudia blízki Görgeyovcom, Jancsóovcom a Máriássyovcom. Berzeviczy bol totiž manželom Júlie Vitkóczyovej, ktorej otec Ignác Vitkóczy bol v rokoch 1754 – 1767 riadnym slúžnym tretieho okresu a Júliiným krstným otcom bol niekdajší podžupan Ezechiel Görgey. Navyše, Júliini súrodenci mali za krstného otca tiež niekdajšieho podžupana Františka Jancsóa.⁷¹

Pri voľbe zastupujúceho podžupana župan Ján Nepomuk Csáky predostrel na zvolenie len dvoch katolíkov Mikuláša Almássyho a niekdajšieho riadneho podžupana Michala Theókeho. V tomto prípade si evanjelické stavy presadili Imricha Horvátha-Stansitha, čím vlastne dosiahli, že najdôležitejšie úrady obsadili evanjelici. No napriek tomu sa celkovo zvolilo len šesť šľachticov, čo predstavovalo 33,33 % podiel evanjelikov na celkovom zložení úradníckeho

70 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 146, KP z roku 1790, k. 67, pag. 64-67.

71 MV SR, SAL, f. SŽ, i. č. 100, KP z rokov 1754 – 1755, k. 40, pag. 37; i. č. 113, KP z roku 1767, k. 47, pag. 415; f. ZCM, i. č. 1021, MRKF Vyšný Slavkov, k. 393, pag. 60, 62, 64, 70, 80; SZLUHA, ref. 4, s. 152, 153; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakasloimniczi nemes és †báró, tabuľka XI.

aparátu,⁷² čo bolo menej ako pri posledných voľbách v roku 1783 a zďaleka nedosahoval úroveň zo začiatku 18. storočia.

Andrej Berzeviczy a ani jeho rodičia sa nikdy predtým neangažovali v správe Spišskej stolice, a preto nemal ani vybudované nejaké nepotistické siete, čo sa prejavilo aj v podiele jeho „rodinných“ úradníkov iba na úrovni 39,3 %, čím sa znova znížil vplyv nepotizmu oproti voľbám v roku 1783. Zároveň sa ale potvrdil tento trend aj v Liptovskej stolici, kde rovnako skončilo „zlaté obdobie“ nepotizmu. Na dôvažok, Andrej Berzeviczy nadobudol priaznivé percentuálne číslo nie z vlastnej iniciatívy, ale iba vďaka tomu, že sa jeho brat Ján Berzeviczy v roku 1787 oženil s Cecíliou Péchyovou.⁷³

Z centrálnych úradov sa pod vplyv Andreja Berzeviczyho dostal takmer celý notariát, keď župan za riadneho notára priamo vymenoval Žigmunda Jekelfalussyho, ktorého bratranec bol švagrom Žofie Úszovej a jej manžel bol strýkom Cecílie Péchyovej. Za prvého podnotára župan ustanovil Ľudovíta Almássyho, ktorého otec bol bratrancom Mikuláša Petróczyho, ktorého švagriná Mária Görgeyová bola dcérou synovca Ezechiela Görgeya. Pričom Ezechiel Görgey nebol len krstným otcom Júlie Vitkóczyovej, ale aj manželom Cecíliinej tety. Za všeobecného pokladníka si stavy zvolili Ladislava Görgeya, ktorý bol synom Cecíliinej tety.⁷⁴

Na lokálnych postoch medzi „rodinných“ úradníkov Andreja Berzeviczyho patrili riadny slúžny prvého okresu Jozef Máriássy, ktorého prateta bola manželkou Gabriela Podhorányiho, ktorý bol zrejme bratrancom Štefana Podhorányiho, švagra Cecílie Péchyovej. K ovládnutiu správy celého okresu došlo v treťom okrese, odkiaľ pochádzala Berzeviczyho manželka. Riadnym slúžnym sa stal Michal Máriássy, ktorého švagor bol Cecíliiným bratrancom, zastupujúcim slúžnym Berzeviczyho švagor Ignác Vitkóczy a čiastkovým pokladníkom Mikuláš Petróczy. Za prisažných prísediacich zvolili Ignáca Máriássyho, ktorý bol bratom Michala Máriássyho a zároveň švagrom Cecíliinho bratranca. Za druhého prisažného prísediaceho určili Alexandra Theókeho, ktorého svokor bol synovcom Ezechiela Görgeya.⁷⁵

72 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 18, MRKF Bijacovce, k. 8, pag. 3; i. č. 170, MRKF Chrasť nad Hornádom, k. 71, pag. 32, 77; i. č. 583, MRKF Poľanovce, k. 216, pag. 88, 91, 94; i. č. 841, MRKF Spišský Hrušov, k. 322, pag. 138; i. č. 914, MRKF Toporec, k. 351, pag. 27; SZLUHA, ref. 4, s. 28, 62, 63, 103, 165, 184, 185, 246, 247, 282, 303, 393, 424; SZLUHA, ref. 7, s. 134.

73 SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakasloimniczi nemes és †báró, tabuľka XI.

74 MV SR, SAL, f. ZCM, i. č. 15, MRKF Bijacovce, k. 7, pag. 12; i. č. 619, MRKF Slovenská Ves, k. 231, pag. 54; SZLUHA, ref. 4, s. 102, 103, 165, 302, 303, 392, 393; SZLUHA, ref. 8, Berzeviczy, Berzeviczei és Kakasloimniczi nemes és †báró, tabuľka XI; Péchy, Péchújfalusi nemes és †gróf, tabuľka X; Úsz, Úszfalvi, tabuľka II.

75 SZLUHA, ref. 7, s. 548, 549; SZLUHA, ref. 8, Péchy, Péchújfalusi nemes és †gróf, tabuľka

Pri retrospektívnom pohľade na nepotistické väzby v správe Spišskej stolice vidieť podstatný rozdiel oproti Liptovskej stolici, keďže na Spiši vzájomné väzby medzi úradníkmi neboli v drvivej miere v rovine najužšej rodiny v podobe bratrancov, synovcov, zaťov, švagrov či krstných synov. Na základe zachovaných matričných záznamov sa dá vysloviť aj záver, že ani systém „cirkevných“ úradníkov sa na Spiši natoľko nerozvinul ako v Liptovskej stolici. Uvedené javy jednoznačne súviseli s chýbajúcou pevnou sobášnou alianciou medzi rodmi Görgey a Máriássy, ktoré svojím významom zodpovedali pevne aliančne spojeným liptovským rodom Okolicsányi a Szentiványi.

V prvej tretine 18. storočia v prostredí Spišskej stolice ani jeden z riadnych podžupanov systematicky nebudoval nepotistickú sieť a každý sa spoliehal iba na existujúce široké príbuzenstvo. Pritom očakávali, že pri voľbách bude určite zvolený niekto z ich pokrvných príbuzných. Keď sa v roku 1731 podžupanom stal Štefan Máriássy, zrejme nikto netušil, že založí úradnícku dynastiu, ktorú by nemalo ohroziť ani zvolenie iného ako Máriássyovského rodového príslušníka.

Z hľadiska budúceho nepotizmu dôležitý okamih pre Štefana Máriássyho stelesňovala svadba jeho najstaršej dcéry Magdy Máriássyovej s Gašparom Jancsóom, ktorý pochádzal z klientelistického rodu hlavných spišských županov Csákyovcov. Vďaka tomu záujmy Máriássyho a neskôr i jeho syna skryte podporovali aj aristokratickí Csákyovci s najväčším šľachtickým pozemkovým vlastníctvom na Spiši. Premysleným sobášom druhej Máriássyho dcéry Júlie Máriássyovej s Ladislavom Mattyasovszkým sa okamžite zdvojnásobilo percentuálne zastúpenie „rodinných“ úradníkov. Prostredníctvom Mattyasovszkých sa do okruhu Máriássyho pokrvného príbuzenstva dostali predošlí spišskí riadni podžupani z Görgeyovcov. Keď prvý manžel Magdy Máriássyovej zomrel, vydala sa za Alexandra Berzeviczyho, čo spôsobilo, že sa nakoniec dôležitosť Mattyasovszkých pre Máriássyovcov začínala oslabovať a pozvoľne ich nahradili Berzeviczyovci.

Negatívne vnímanie nepotizmu zo strany štátu bolo nepriame, pretože voči nemu priamo nezasahoval. Od druhej polovice 18. storočia narastal objem a náročnosť písomnej agendy, ktorú mohli dôkladne zvládať iba vzdelaní úradníci. To bola jedna z foriem nepriameho potlačania nepotizmu, keď župan pri menovaní nových úradníkov začal prihliadať na vzdelanosť bez ohľadu na rodinné väzby. Pre Kráľovskú miestodržiteľskú radu nepotizmus nepredstavoval zásadný problém, pokiaľ to priamo neohrozovalo výkon samosprávnych úloh stolice, ktoré sa dostávali pod stále väčší drobnohlád najmä vo vojenskej a finančnej oblasti. V mnohých prípadoch dokonca mohlo miestodržiteľstvo vnímať nepotizmus ako pozitívny jav. Zabezpečoval totiž dlhodobejšiu kontinuitu jedného

X; Szinyei Merse (Merse), Szinyei, tabuľka II.

stoličného úradníka, čím sa jeho pozícia približovala k postaveniu štátneho, ktorý bol dlhodobo zamestnancom štátnej inštitúcie.

Nepotizmus sa stal problematickým pre Kráľovskú miestodržiteľskú radu iba vtedy, keď to ohrozovalo štátne záujmy. Pri rastúcich požiadavkách na charakter stoličnej správy sa miestodržiteľstvo nemohlo zmieriť s tým, že by bol konkrétny šľachtic v tom istom čase úradníkom viacerých stolíc. V takom prípade nemohol dostatočne splňať zverené úlohy a zákonite musel zanedbávať post v jednej zo stolíc. V tomto prípade bola regionálna šľachta; na rozdiel od hlavných županov a ostatnej aristokracie, ktorá vo svojich rukách kumulovala viaceré titulárne či skutočné funkcie a hodnosti; diskriminovaná. Nariadenia o zákaze kumulovania stoličných úradov sa v Spišskej stolici priamo dotkli Františka Xavera Máriássyho, ktorý v rokoch 1762 – 1767 zastával post zastupujúceho podžupana, a zrejme v roku 1765 sa uchádzal aj o stoličku riadneho podžupana Gemerskej stolice a bol úspešný. Máriássy vedel, že stolice zvyčajne neodovzdávali Kráľovskej miestodržiteľskej rade zoznamy úradníkov okamžite a aj po ich obdržaní istú dobu trvalo, kým sa po kontrole na miestodržiteľstve prišlo na skutočnosť, že konkrétny úradník porušuje prijaté snemové zákony a panovnícke nariadenia. Preto až po upozornení od nadriadeného miestodržiteľstva sa Máriássy počas spišských volieb v roku 1767 vzdal ďalšej kandidatúry na zastupujúceho podžupana, keďže úrad riadneho podžupana v susednom Gemeri bol predsa len prestížnejší.

* Táto štúdia vznikla v rámci projektu APVV-17-0398 *Na ceste k modernej spoločnosti. Tri storočia novoveku* a VEGA č. 2/0086/20 *Administratíva raného novoveku v zrkadle štátnej, stoličnej, panskej a mestskej správy*.

NEPOTISMUS IM BERICHT DES KOMITATS ZIPS IN DEN JAHREN 1711–1785

TOMÁŠ J A N U R A

Im Bericht des Komitats Zips waren die gegenseitigen Bindungen zwischen den Beamten zum größten Teil in der Ebene der engsten Familie sowie es im Komitat Liptau der Fall war. Anhand der Eintragungen beim Standesamt wurde auch das System der „kirchlichen“ Beamten zu Zips nicht im gleichen Ausmaß wie in Liptau entwickelt. Die genannten Phänomene hingen eindeutig mit der fehlenden festen Eheallianz zwischen den Geschlechtern Görgey und Máriássy zusammen, die durch ihre Bedeutung den durch eine Allianz fest verbundenen Liptauer Geschlechtern Okolicsányi und Szentiványi entsprachen.

In Zips gründete nur Stephan Máriássy eine Beamtdynastie. Im Hinblick auf den künftigen Nepotismus war die Hochzeit seiner ältesten Tochter Magda Máriássy mit Gaspar Jancsó, der aus dem Geschlecht der Hauptgespane Csáky stammte, von Bedeutung. Durch die überlegte Eheschließung der zweiten Máriássys Tochter, Júlia Máriássy mit Ladislav Mattyasovsky, wurde sofort die prozentuelle Vertretung der „familiären“ Beamten verdoppelt. Nachdem der erste Gemahl von Magda Máriássy gestorben war, heiratete sie Alexander Berzeviczy, was zur Folge hatte, dass das Geschlecht Mattyasovszky für Máriássy an Bedeutung verlor und allmählich durch das Geschlecht Berzeviczy ersetzt wurde.

Mgr. Tomáš Janura, PhD.
Historický ústav SAV
P. O. Box 198, Klemensova 19, 814 99 Bratislava
e-mail: histjanu@savba.sk